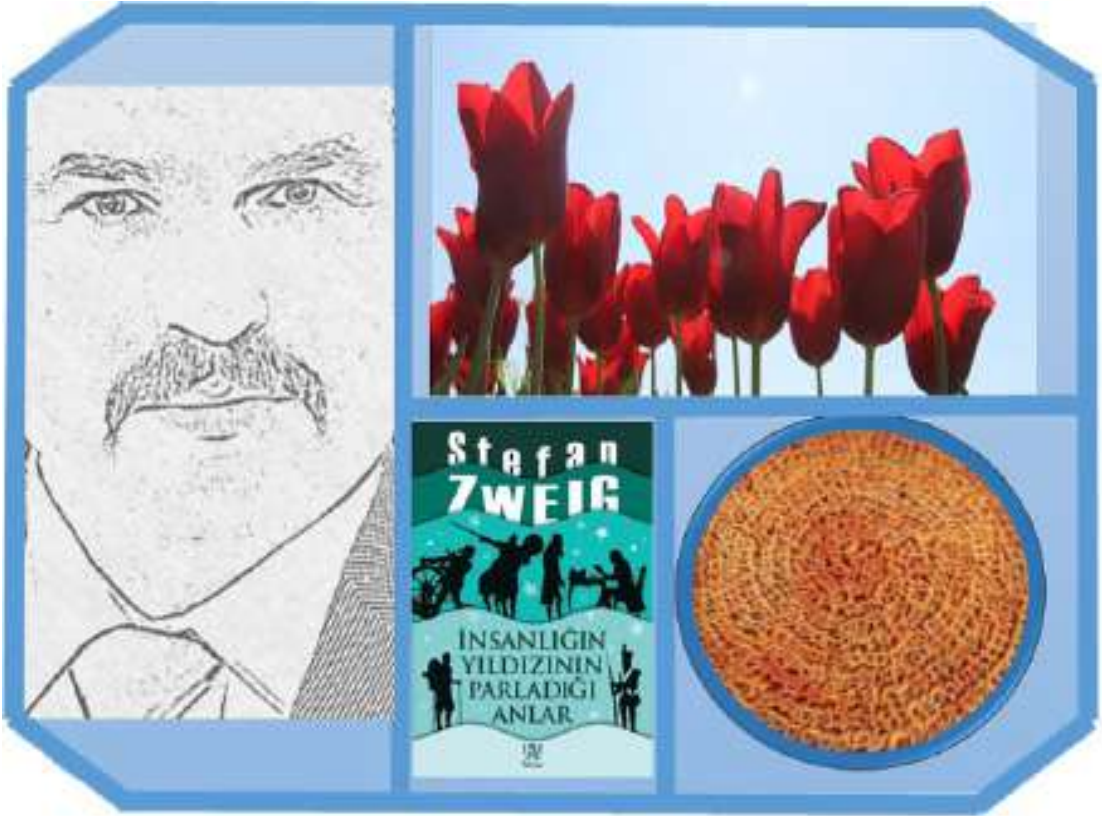

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir Sanat Dergisi

YIL: 44

SAYI: 509

MAYIS 2020

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Genel Yayın Yönetmeni

Mehmet BİLGEHAN

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Halkla İlişkiler

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yaşar ELDEN

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ,

Mehmet BİLGEHAN

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniv.)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Hacı Bektaş Veli Üniv.)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Üniv. Emekli)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniv.)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniv., TDK Bşk.)

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Üniv. Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

(Not: Soyadlarına göre alfabe sırasıyla)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com.tr

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

alimgercel@gmail.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Gönül Dilimizin Mimarı Ozantürk'ün “Öze Çağrı Şiirindeki Kavramlar Ve Bağlıları” (3) Mehmet BİLGEHAN.....	1
Türk'ün Türküsü! (Şiir) OZANTÜRK/ Bayram DURBİLMEZ.....	9
Türklerde Hükümdarları Temsil Eden Köklü Bir Motif: Çift Başlı Kartal Âlim GERÇEL.....	10
Merham(et) Merve BARAN.....	14
Münacaat (Şiir) Abdurrahim KARAKOÇ.....	20
Türkçü Gazeteci Yunus Bekir'i Anma Günleri Yaşar ELDEN.....	21
Anadolu Lâlesi Sultan Büşra ARI.....	25
Baba Ocağı (Şiir) Şevki TANRISEVER	26
KIZIM Rüveyda YERLİ.....	27
Tepsi Mantısı Telaşesi Nurettin DOĞAN.....	32
Kimsesiz Yadigar KARABÖRKLÜ.....	33

www.erciyesdergisi.com.tr

İnternet Sayfasında Yayınlanmaktadır.

İndirme ücretsizdir.

Yazılarınızı

mebilgehan@gmail.com

adresine gönderiniz

YIL: 43 ★ SAYI: 509 ★ MAYIS, 2021

**GÖNÜL DİLİMİZİN MİMARİ OZANTÜRK'ÜN
"ÖZE ÇAĞRI ŞİİRİNDEKİ KAVRAMLAR VE BAĞLAMLARI" (3)**

Mehmet BİLGEHAN

*Nefsin arıt, girip öze!
Yâr, özünü âşkla öze!
Dönmek gerek elbet öze
Ey Türk; titre, özüne dön!*

Giriş

Ozantürk'ün "Öze Çağrı" şiirinin üçüncü dördlüğündeki kavramlara geçmeden önce şiir (metin) bağlam konusunda bazı bilgileri paylaşmak istiyoruz:

Bildiğiniz gibi bazı bilim insanları, "gök kubbenin altında söylenmemiş söz yoktur." İfadesine kesinlikle inanırlar. Aslında şiirler (metinler) arasında yapılan karşılaştırmanın temel mantığı budur. Dünya üzerinde söylenmiş sözler, şiirler, yazılmış metinler bir diğer ozan, yazarı etkileyebilir. Hangi yazın türünde olursa olsun birbirinden etkilenmeyen söylem yoktur. Bir yazın türü ister şiir ister düz metin olsun mutlaka kendinden önce ifade bulmuş bir sözden ya da verilen bilgiden etkilenmiştir.

Her söylenen gerek yazın biçimi bakımından, gerekse ana düşünce ve kavramların çağrıştırdığı düşünce bakımından kendinden önce yazılanların zihnimizde oluşturduğu alt yapı temelinde oluş-

turmakta olduğumuzu bilmemiz gerekir.

Bir şiiri okuyan, dinleyen de kendi zihninde kaydedilmiş diğer şiirlerde vermiş söylemler arasında ilişki kurabilirler. Genellikle şiir dilinde telmih olarak ifade edeceğimiz bu söz sanatı şiirlerdeki kavramların anlaşılmasında önemli rol üstlenirler.

Aslında "telmih" kelimesinin kökü Arapça "lemh" bir şeye gizlice bakmak, kastedilen bir şeyi açık olarak değil söz arasında ima yoluyla söyleme. Şiir ya da nesirde söz arasında herkes tarafından bilinen bir olaya, kıssaya, fıkraya ya da benzeri bir şeye işâret etmekle yapılan bu sanatında amacında imâ suretiyle kişinin zihninde titreşimler yaratarak, bir farkındalık ve hatırlatma oluşturmaktır. Bu nedenle her şiir okuyan ya da dinleyen kişi karşı karşıya kaldığı farklı şiirleri kendi birikim süzgecinden geçirerek şiirler arası bağlantıları kurarlar.

Şu halde şiirler arası ya da şairin karşı karşıya kaldığı bilgi kaynaklarından etkilenme yeni şiirlerin üretilmesinde önemli rol oynar.

Ozanın etkilendiği bu üretim süreci çok boyutlu

bir yapıdır. Bu üretim süreci doğrudan ozanın estetik beğenisiyle ilgilidir. Şiirsel etkileşim genellikle bir estetik etkileşimdir.

Şiir, kelimelere farklı yorumlar katmak ve insanda duygusal tepkiler uyandırmak için kendine özgü biçimler kullanır. Bu duygu insanın bireysel duygu ve deneyimleriyle ilgilidir. Ozanların etkilendiği şey tamamen güzel, bediî ve estetik söylemdir. Aslında insan üzerinde en etkili şey güzelliştir. İnsanda uyanan güzellik duygusu kadar insan hissiyatı için etkili bir şey yoktur. Bu nedenle ozanın temel görevi İnsanı güzelleştirmeyi, kusurlu görünen taraflarını düzeltmeyi amaçlamak olmuştur. Sözün zarif, estetik ve bediî unsurlar taşıması insan ruhunda olumlu titreşimler oluşturur.

İnsan ruhunun önünde yine kendisinin, kendi nefsinin oluşturduğu çirkin surların arkasına gizlenmiş güzel kaleler vardır. İnsanı asıl çökerten şey, kendi içinde oluşturduğu bu çirkin surlar aşamamak ve bu güzel kaleleri fethedememektir. İnsan bu çirkin surları delik deşik ettikten sonra o içindeki o güzel kalede huzur bulabilir. İşte şairin estetik ve bediî unsurları bu çirkin surların yıkılmasında önemli rol oynar ve üstlenirler.

Bu bakımdan ozanlar, insanların ruhlarında gizli noktalar dokunarak onları titretip kendilerine dönüştürecek söz formunu kurabilirler.

İşte, Ozantürk'ün "Öze Çağrı" şiirinde her söz ve söz öbeği bu görevi yerine getirmek üzere bir araya gelmektedir. Böylece Ozantürk bu şiiri okuyan üzerinde gerekli etkiyi yaratarak insanın kendi içinde ördüğü bu çirkin surları tarumar etmesinde önemli bir yardım sunar ve insanın güzellik kalesini fethetmesinde yardımcı olur. Bu bakımdan Ozantürk'ün şiirinde bu estetik ve bediî unsurlar önemli roller üstlenir.

Bir şiir, hayal gücünün yanı sıra çoklu yorumlara açık olarak değerlendirilmelidir. Ozan hayal gücünün sınırları aşarak kelimeler çoklu yorumu katar. Bazı kelimelerin birçok anlamı vardır, ama ozan bu kelimeyi öylesine kullanır ki bu çoklu yorum içerisinde ozan, meramını gizlemek, sözdeki manayı gizlemek ister ve sözü tevriyeli kullanır. Tevriye birçok anlamı olan bir kelimeyi en uzak anlamını kastederek kullanma sanatı, îhamdır. İham, İki

veya daha çok anlamlı bir kelimeyi en az bilinen mânâsını kastederek kullanma sanatıdır. Amaç, dinleyenleri şüphe, vehim ve tereddüde düşürmektir. Şüphe, vehim ve tereddüt insan ruhunda yine bir vibratör gibi titreşimler yaratacak ve bu sayede insan yıktığı surların yerine güzellikleri hiçbir boşluk bırakmadan dolduracaktır.

Böylece, bir ozanın şiirini okurken ya da dinlerken her okuyan ve dinleyen kendi hayal gücü ve çoklu yorum yeteneği ile şiiri anlar. Bu şiiri okuyan ve dinleyen üzerinde gerçekleşen bir deneyim iletişimidir ve bu iletişimi "Şiirsel etkileşim" olarak kabul ediyoruz. Burada şiirlerin en çok soyut kavramı ön plandadır. Şiirsel etkileşim sürecinde en önemli şey soyut kavramlardır.

Edebî türler arasında şiirin diğer türlerden farkı çok-anlamlılık yaratmak ve anlam yoğunlaşması sağlamaktır. Şiir dili bu nedenle günlük ya da bilimsel dilden ayrılır. Şiir dili çok anlamlılık yaratabilmek adına çeşitli yöntemler dener. Ozan ulaşmak istediği anlam doğrultusunda dili istediği gibi kullanır.

Okuduğumuz ya da dinlediğimiz şiirlerde verilen soyut evreni hissederek yaşayarak, ozan tarafından çok farklı ve faydalı duygu deneyimlerine maruz kalabiliriz.

Bu nedenle şiir okurken ya da dinlerken eleştirel bir düşünce yerine anı yaşamak ve şiirde verilen ya da yaşatılan duyguyu takdire şayan bulmak gerekir.

Şiirsel etkileşim: estetik, zevk, kullanılabilirlik, işlevsellik süreçleriyle ilgilidir. Bu etkileşim sürecinde şiirle bilgilendirme, şairden okuyana ya da dinleye yönelen duygu yansımaları ve büyük ölçüde duygusal farkındalık meydana gelmektedir. Şiiri anlamak açısından şiirsel görüntünün ardındaki orijinal duygusal hisler daha önemli rol oynar.

Burada Peygamber efendimizin buyurdıkları gibi: "Bâzı şiirler, elbette apaçık bir hikmettir...", "Hikmetli söz müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa, hemen alır.", "Büyüleyici sözler gibi, hikmetli şiirler de vardır..."

Dursun Ali Tökel Hocamızın ifade ettiği gibi: "Türk; şiirle düşünür, şiirle konuşur, biz târihimizi şiirle yazmışızdır. Meselâ, yemek anlatmışlar şiirle. Ahmed Yesevî bize, dînimizi şiirle anlattı. O'nun

öğrencileri Anadolu'ya geldiler. Yûnus Emre'ler, Hâcî Bektaşî Velî'ler, Hâcî Bayram'lar... şiirle anlattılar. Ahmed Yesevî Hazretleri, bir tekke şeyhidir. Türkler; tekkeden, tasavvuftan, gönülünden ve şiirden Müslüman olmuşlardır. Daha sonra ilmî kimliğini ön plâna çıkararak büyük insanlarımız, bilim insanlarımız da şiir yazmışlardır.”

III. Dörtlük

Nefsin arıt, girip öze!
Yâr, özünü âşkla öze!
Dönmek gerek elbet öze
Ey Türk; titre, özüne dön!

1. “(Ey Türk) Nefsin arıt, girip öze!”

1.1. Nefsini Arıt(mak)

Nefis, insanın yaratıcısı arasındaki yıkılması gereken duvardır. Nefis, öncelikle insan kalbinin Allah'a ulaşması ve Allah aşkını ve sevgisini tanıması yolunda engeldir. Ancak zaman zaman devirlerle Allah'a ulaşarak Allah aşkını kalbin tanıması ve yarattığı insana nasıl aşk ve sevgi ile muamele ettiğini bizzat müşahede etmesi ile insan kendini ve diğer hem cinslerini nasıl seveceğini öğrenebilir. Ozantürk'ün nefsinin arıtmaktan kastı budur. Bu yönüyle insan iki gruptur: nefislerine mağlup olmuş insanlar, nefislerini arıtmış insanlar...

Nefislerine mağlup olmuş insanlar nefislerinin kontrolüne girmiş insanlardır. Bu tür insanlar nefislerinin emirlerini isteyerek ve gönülden yerine getirerek ona boyun eğmişlerdir. Nefislerini arıtmış insanlar, kendi varlığının ötesinde yükselerek bizi insan yapan özelliklere kavuşmuş ve Allah aşkını ve sevgisini murâkebe ve müşahede etmiş insanlardır.

1.2. Girip Öze [<Öze gir(ip)]

“Öz” kelimesi, Eski Türkçe temel anlamıyla “insan kişiliğinin somut olmayan kısmı, ruh”, somut bedene karşıt olan bir mana taşımaktadır. Erken devirlerde kelimeye somut anlam kazandırmak için “etöz (<et + ruh)” şeklinde birleşik olarak kullanılmış ve “canlı vücut” anlamı ile somut anlam kazanmıştır. Bazen “organizmanın iç kısmı, öz, ilik” anlamına gelmiştir. Doğrudan “ben” anlamında “kentü” ile birleştirilir, genellikle “kentü öz”, olarak kullanılır. Kelime Eski Türkçede: “Bir

kimsenin kendi mânevî varlığı, zâtı, kendisi” anlamında kullanılmıştır. Kelime, esas itibariyle, “bir şeyin temel unsuru, aslı ve maksadı olan ana nokta, esas, zübde” anlamındadır. Sıfat olarak ise: “Gerçek, hakiki, has”, “Kan bağıyla bağlı olan, aralarında gerçek akrabalık bağları bulunan”, “Kan bağıyla bağlı olan, aralarında gerçek akrabalık bağları bulunan” manalarında.

Ozantürk bu kelimeyi bu dörtlükte cinaslı kullanmış ikinci mısradaki kelimeyi “özemek” fiil anlamıyla kullanmışsa da, asıl olarak “öz” kelimesinin hemen hemen bütün anlamları kastetmiştir. Aynı zamanda dörtlükte geçen nefis kelimesi de aslında Eski Türkçe ile mana bakımından ilişkilidir.

İnsanın nefsinin arıtmak için öze dönmesi; yani kendi öz varlığı olan nefsinin yine kendi öz varlığı olan öz unsur olan ruhta arıtması gerçek manada insanın hayat döngüsü içinde bir zaman kırılması ve bu kırılma neticesinde sıçrama yaşamasıdır.

Zaman kırılması, Arapça, “Eyyamullah” şeklinde geçer. “Eyyam” kelimesi “günler, zaman ve devir” anlamındadır. “Eyyamullah” tamlaması ise, “Allah'ın günleri” anlamındadır. Burada insan için iyi ve kötü günleri değiştiren hadiseler kastedilmektedir. Örneğin Hz. Peygamberimizin doğumu ve İslam dininin bir hidayet olarak insanlığa mesaj olarak gönderilmesi böyle bir kırılmadır. Bazı değişimler zorunludur. Allah katında gerçekleşen eyyam, zaman kırılması zorunludur. Dünya üzerinde yaşanan tufanlar büyük kırılmalardır.

Alparslan'ın Malazgirt'te Anadolu'nun kapısı Türk dünyasına açması, Fatih'in İstanbul'u fethetmesi, Piri Reis'in ve Oruç Reis'in Akdeniz'i Türk gölü haline getirmeleri için haritacılık alanında yapılan değişiklikler ve ilmi anlamda yapılan keşifler, buluşlar genel olarak bütün insanlığı ilgilendiren zorunlu kırılmalardır. Hz. Yusuf kıssasında belirtilen, yedi yıl kıtlık, yedi yıl bolluk yaşanması dünyada devam eden ekonomik bir kırılmadır. Bu hayatın içinde tekrar edip duran bir kozmolojik, astrolojik bir hadiselerdir. Satürn ile Uranüs bir araya geldiğinde dünyada, yeryüzünde bütün çürük noktalar çatlayıp, kırılır ve sarsılır. Bu bir evrensel yazgıdır, kaderdir. Bir meteorun dünyanın herhangi bir yerindeki florayı değiştirmesi böyle

bir kırılmadır. Ozanlar, dünya üzerine gelmekte olan zorunlu değişmeleri öncesinde ruhi duyarlılığı ile hissederler.

İnsan zaman zaman dünyevî hayata zaman zamanda kendi öz varlığı vasıtasıyla yaratıcısında murakabe ve müşahede ile Allah'ın yarattığı âlemi ve kendi öz varlığını müşahede ederek rutin zamandan ayrılarak kendi benliğinde bir kaos evrenine girer ve burada bir zaman kırılması ile sıçrama yaşar. Buna hayatın döngüsü içinde terim olarak "devir" denmektedir.

Ancak bu insanın fitratında var olan bir haldir.

Ozantürk bu dörtlükte bize meramını gizli tutmuş, kelimeyi tevriyeli kullanmıştır. Ozanın bundan kastı bizi ihama, yani; şüpheye, vehime ve te-reddüde düşürerek bizde şiiri okurken de bizi şiirin ses, bürün yapısına sindirdiği ses vibrasyonları ile adeta bu hali yaşatarak ruhumuzda bir zaman kırılması ve sıçraması yaşatmaktır. Abidelerde ifadesini bulan tütreme halini kullandığı kelimelerdeki ses yinelemeleriyle bize hissettirmektedir. Bu yüzden kısa mısra kalıbı olan 4+4=8 hecelik mısradaki her kelime belli amaçlarla mısra sıralamasında yerini almıştır.

İnsan için zaman kırılması yeni bir seviyeye sıçramadır. Artık zamanı gelmiş bir tekâmüle hazırlanmadır. İnsan belli zamanlarda bir döngü halinde bunu yaşar. Bu halle nefsin arıtılması bir nevi zamanda kırılmadır. Kendi varlığında ise bir tekâmül, bir sıçramadır. Nefislerini yenmiş, onları kontrol altına almış; nefislerini kendi emirleriyle yönlendirebilmiş ve nefislerini kendilerine boyun eğdirmiş insanlar belli zamanlarda bir devir halinde bu hali yaşarlar.

Özantürk'e göre insan özünü âşkla özemedikçe nefsinin temizleyemez. Kalbin duyarlı, hisseden bir yapıya sahip olması için âşk halinin yaşanması gerekir. Sevmeden bu seviyelere varılamaz.

Burada bahsettiğimiz devir, Allaha varış, tekrar Allah'tan çıkış ve dünyaya dönüştür. Her devir kalbin yenileşmesini sağlar. Bu yüzden tasavvufta yedi nefis mertebesi vardır. Her devirde kalbin âşkla genişlemesi önemlidir. Ozantürk'ün asıl kastetmek istediği bu devirdir, her devirde insanın belli bir aşama kazanır, yani; zamanda kırılma yaşar. İnsan

kalbi her devirde genişleyip, metafiziksel bir derinlik kazanarak zamanda sıçrama yaşar.

Nefsin yedi mertebesi ve her nefis mertebesinin kendisine mahsus bir muhabbet, sevdâ ve âşk anlayışı vardır. Buradaki gidiş gelişler yani devirde sıçrama ve gelişme Allah'ın lütfuna ve kalbinizin genişleme yeteneğine bağlıdır.

Ozantürk'e göre nefsinizi arıtarak duygu ve düşüncelerinizi ve kalbinizi genişletemezseniz Türk-lüğün de ve İslam'ın da künhüne varamazsınız.

Ozantürk'ün kastettiği insanın kendi özüne girerek nefsinin arıtılması belli periyodiklerle yapıldığında hayatın rutininden çıkış ve manevi âlemde yeni bir âleme girmek hayat döngüsü içerisinde "devir" adını alır.

Her devirde belli bir seviyede Allah âşkını yaşanıp tekrar dünyevî olana döndüğünde insanda yaşadığı kırılmalarla yaşam basamaklarında sıçrama bir anlamda da tekâmül yaşar.

Allah âşkını tatmış olan gönül dünyevî olana döndüğünde içinde bulunduğu âlemi, dünyayı ve insanları daha farklı bir anlayışla sevecektir. Bu devirlerde yaşanmış kırılma, sıçrama ve tekâmül ile insan, Allah'ın yarattığı insanları da, milletini de, ülkesini de diğer insanlardan farklı bir muhabbetle yaratandan ötürü yaratılanı sevecektir.

Beşerî, insanî, ilahî olan arasındaki ilişki karmaşık değildir, Allah'a çıkış ve Allah'tan tekrar ve bir şekilde dünyeviye dönüş ve dönüş hayat döngüsüdür. Aslında insan için her namazda bir "miraç" hali yaşar bazen bu miraçlar da insanın özüne girerek nefsinin temizlemesine yol açarak, onun hayatında kırılmalarla, yeni yükselme halleri yaşatır.

Ozantürk'ün burada bahsettiği bu hal Allah'ın bizden beklediği bir haldir. Allah'ın bizden beklediği ise Hint fakirleri gibi hayattan çekilmemiz değil aksine Âşk, sevgiyi bir devir döngüsüyle yaşamamızdır. Beşerî ve ilahî olan arasında denge sağlamaktır. Ozantürk'e göre esas olan, Allah'ın bizden istediği gibi ne ilahî olanı ne de dünyevî olanı terk etmemektir. Devir bu bakımdan önemlidir. Yaşayacağımız devirlerle Allah sevgisi kalbimizi öylesine istila edip özümüzü özeyecektir ki işte bu özenmiş kalple Allah'ın kullarını daha da derin seveceğiz. Kalbimizi istila etmiş Allah sevgisiyle Türk

milllerini sevmek ve kendinizi hem Allah'a hem de milletin hizmetine adanmak daha farklı hale gelecektir.

Ozantürk insanlarına şahıs şahıs seslenerek Türk milletine bir an önce nefsinin arıtılmış bir hale tekrar gelmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Türk milleti, artık öze girerek kendi özüne dönmek gerektiğini ifade ediyor. Ozanın bundan asıl katı bütün Türk milleti için gerçekleşecek bir zaman kırılmasının zamanı geldiğini haber veriyor.

Burada bir şeyi bilmemiz gerekir, Türk milletinin gerek "Kök-Tengri" inancında yani Kamik gelenekte, gerek İslamî anlayışa göre gelişmiş Tasavvufî anlayışta nefsin temizlenmesi Tasavvuf her şeyi Allah adına birlemektir; yani, "tevhid" inancıdır. Bu mistisizm değildir, mistisizm bir tasavvuf akımı değildir, mistisizm her şeyi nefis hesabına hiçliğe atmaktır.

Hint mistisizminin tasavvuf diye İslam medeniyetine sokulması iyi yönde olmayan zararlı akımların yarattığı bir kırılmadır. Hint mistisizminin kendisini tasavvuf gibi sokması Türk milleti adına tehlikeli bir kırılma, tehlikeli bir eyyamdır. Tekrar etmek gerekirse her şeyi Allah adına birlemesi ve yüceltmesidir. Miskinlik, mistisizm her şeyi nefis hesabına hiçliğe atmaktır. Her şeyi nefis hesabına hiçliğe atan bir lokma, bir hırka yeter ve okumakta bir şey yoktur diyen "cahil tipoloji inancı" nı içimize sokmamalıyız.

Bu gerçek manada Türk tasavvuf anlayışına aykırıdır. Yesevî metodolojisinde esas olan Tevhid ve hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için yarın ölecekmiş gibi ahiret için yaşamak esastır.

Her Türk insanı, öncelikle, kendi varlığını, yaratıcısı, milletini ve yaratandan ötürü varlığı sevmeli ve ona Âşkla bağlı olmalıdır.

Zamanımızda Türk milletinin içindeki Küllî akıl devreye girerek içerisine sokulmuş olan her türlü zararlı akımdan kurtulma farkındalığı ve refleksi yaşanmaktadır.

Türk milleti kendi nefsinin kendini özünde fitratında var olan hayat döngüsünde gerekli süzgeçten geçirebilme özelliğinde olan bir millettir.

Özantürk neden bizden kendi özümüze girerek nefsimizi arıtmamızı istemektedir? Çünkü Türk-

lük âlemi zamanımızda önemli bir kırılmanın eşindedir. Ozantürk, Türk milletinin bütün boy ve soylarıyla ve fertleriyle bu kırılmaya hazırlanması gerektiğini düşünmektedir. Bu hazırlanma Ozantürk'e göre belli aşamaları içinde barındırmaktadır.

Aslında ozanlar bu evreleri çok iyi bilirler. Bir ozanın dilinin çözülmesinde de gerekli aşamalar bunlardır. Ozan dilinin çözülmesinin önündeki ilk engel nefistir. Ozan dilinin kelimelerle istediği terkipleri oluşturmasında ilk aşama kendi özünün farkında olmak ve nefsiyle imtihanını gerçekleştirerek nefsinin temizlemektir. Ozan dediğimiz kişinin kalbinde kelimeler, sözcük kalıpları, cümle ve ifadeler de temiz hale gelmiş olarak duru bir şekilde doğarlar.

Bu nedenle söz konusunda ozanlar genellikle, "Siz söyletene bakım!" tabirini kullanırlar.

Ozanlar doğuştan itibaren doğal ve fitratî olarak nefislerini dolayısıyla kalplerinin temizlenmesi gerektiğinin farkındadırlar. Çoğunlukla çocukluktan itibaren gelişen bir hal ile gerçekleşen bu temizlik, bazen de el vermek suretiyle bir yol gösterici tarafından gerçekleşir.

Allah Resûlü, peygamberimiz Hz. Muhammet (s.a.v.) hacet hutbesinde, "Bütün övgüler Allah'a dır. O'ndan yardımını, bizi doğru yola ulaştırmasını ve bizi bağışlamasını niyaz ederiz. Nefislerimizin ve amellerimizin kötülüklerinden de Allah'a sığınırız (Arpaçukuru, 2006: 93-95).

Yine Allah Resûlü Hz. Peygamber (s.a.v) biz ümmetine " Şöyle de! Ey Allah'ım! Bana doğru düşünce ve olgunluk ver. Beni nefsimin kötülüğünden koru.' ". Bu kutsî sözleri birinci de nefisten ve amellerden, ikinci de ise: cezalardan ve cezalara neden olacak davranışlardan Allah'a sığınılması gerektiği ifade edilmiştir.

O halde Türk milletinin cehaletinin önündeki en büyük engel kendi nefsidir. Bu nedenle Türk milletinin zihni, düşünce sisteminin, yaratıcılığının açılması için ilk aşama nefsinin arıtmaktır.

Türk milletinin nefsinin artırması için mutlaka öze girmesi gerekir. İnsan ancak kendi özüne girerse kendi nefsinin yıkayabilir. Ancak nefsi yıkamaktan maksat dünya ilmini, dünya malını hiçliğe atarak

kendini fakir kılmak değil, aksine kendisini zenginleştirecek, kendisini mal bakımından güçlü kılabilecek yaratıcılığa sahip olmaktır.

İnsan için bu boyut, huzura ermiş nefis (nefs-i mutmain) aşamasıdır. Allah akl edene ve çalışana bunu nasip etmektedir. Ozantürk her Türk ferdi de bunun için çalışmalıdır. Hz. Ali Radiyallâhu Anh (Allah ondan razı olsun), “Dert sendedir bilmiyorsun, derman sendedir görmüyorsun, bütün âlem sendedir, sen kendini hala küçük zannediyorsun” şeklinde ifade ettiği gibi biz kendimizi tanımıyoruz. Biz kendimizi tanıdığımızda, anladığımızda ve fark ettiğimizde yaratıcımızı da algılayacağımız açıktır. Hatırlamalıyız ki bizim yaratıcımız olan yüce Allah bizim de ilmin de evveli ve ahiridir. Bizim için esas olan her şeyin kürsiye açılmasıdır.

Kursi, herhangi bir şeyin aslına ve özüne dair toplandığı yere denir. Zıtların birbirini tetiklediği makamdır. Hâkimiyetinden, saltanatından şeref ve hükümden, ilminden azamet ve nüfsu mefhumundan kaygı duyulmayanın etrafında toplandığı merkezdir. Kürsi saltanatı kudret ve mülk demektir.

Yaratıcının kudreti sonsuzdur. Neden sonsuzdur; çünkü acizlik onun kudretinde yoktur. Acizlik kudretin içinde yoksa kudret sonsuzdur. Allah’ın ilmi de sonsuzdur. Neden sonsuzdur? Çünkü onun ilmi dairesinde cehalet yoktur.

Unutmayalım, Yaratıcı imgeleme zıtlıklar ve cehalet âleminden sıyrılarak sırların sırrına ermek ve **levh-i mahfûzdaki** (üzerine yazı yazılan, silinmekten ve değişikliğe uğramaktan korunmuş düzgün sath) ayrıcalıklarda ihlası kâmile gezinmektir.

1.3. Ozanlar Huzura Ermiş nefisleriyle alfa boyuttadır

Huzura ermiş nefis (Nefs-i mutmain) aşaması ozanların genelde beslendiği alfa boyut aşamasıdır.

Huzura ermiş nefis (nefs-i mutmaine) nefsin Allah’la sükûn bulup, rahatladığı, O’nu murakabe ve zikir ederek huzur bulduğu, O’na yönelip bağlandığı ve O’na kavuşmayı özlediği zaman huzura kavuşmuş olur. Kur’an’da bu nefse sahip insana “Ey huzura kavuşmuş nefis! (Fecir, 27) ” âyetini İbn

Abbas gibi, “Ey doğrulayıp tasdik etmiş nefis!” şeklinde tefsir etmek gerekir.

Evet, ozanlar huzura ermiş nefisleriyle alfa boyutta yaşayan kişilerdir. Allah’a yakındırlar ve Allah’a yakın oldukları için de yaratıcı imgeleme hissiyat ve zihinsel sınırlardan soyutlanarak bir üst bilince atlamış kişilerdir. Bu nedenle bazı şeyleri başkalarından farklı bir şekilde görür, işitir ve değerlendirirler. Beşerî algı ve ihtiyaçlardan ziyade ruhani melekelerle ulaşılmış kişilerdir, bunlar.

2. “Yâr, özünü Âşkla öze!”

Allah’a gönül veren âşklar için Allah yâr, mâsivâ ağıyârdır. Sevenin, sevgilisine ulaşabilmesi için ağıyârı ve mâsivâyı aradan çıkarması lâzımdır. Âşkla mâşuk arasına, yabancının girmesi, üns ve huzûr halini yok edeceğinden sûfler sürekli olarak mâsivâdan kaçır, ağıyârdan yakınır, hatta nefret ederler; çünkü ağıyârı yâre rakip kabul ederler.

Ozantürk için iki yâr var, birincisi kendisini yaratan “Rahman ve Rahim olan Yüce Allah” ikincisi de mensubu olmaktan gurur duyduğu ve kendi özünün kaynağı olarak gördüğü töreli yaratılmış Yüce Türk milletidir.

“Yâr” kelimesi burada her iki anlamıyla kullanılır ve asıl olarak burada tevriye ile Ozantürk bir ihamla, bizi şiirin her dörtlüğünde tekrarlanan titreşimin hamaset frekansına sevk etmek ister. İmalı ve kinâyeli bir biçimde bizi titreterek hem Allah âşkına hem de Türk milletine sevdalanmaya ve âşkla bağlı olmaya bizi çağırır.

Allah’a Âşkla bağlanmak demek öncelikle O’na yakın olmak, ilmin, bilimin kaynağına yakın olmak, O’nunla dost olmak anlamına gelir. İnsan bu mertebeye kendi varlığına bu Âşkla özeyerek ulaşır. Ozantürk’ün bu ifadesiyle biz “Kam” geleneğimizin mirasçısı olan ozan gerçek tasavvuf anlayışı ile kendi varlığını birleşmiş ve yüceltmış kişidir. Bu duyarlılığa her Türk, ozanların sesine kulak verecek ulaşmalıdır.

Ozanlarımız kendi nefislerini girdikleri kendi özünde yıkamış ve kendilerini Allah’a ve milletlerine âşk ile bağlanmış ve bu âşk ile kendi nefislerini özemiş kişilerdir. Bu Âşk ile özediklerini nefislerini kendi kontrollerine alarak gönül gözü açık bir duruma gelmişlerdir.

Bu nedenle ozanlar gelecekle ilgili yaratıcı imgelem ile geleceğin resmini görebilme yetenekleri gelişmiş kişilerdir.

Elbette, hemen soracaksınız: “Nedir yaratıcı imgelem?” diye... Yaratıcı imgelem dediğimiz şey, perdesiz ve engelsiz olarak Allah âşkı ile nefsi mutmain boyutunda Allah’ın dostluğuna kavuşmaktır. Bu mertebede olan insanlar, zihinlerinde tasarladıkları ve düşündükleri şeyin gerçekleşeceğinden ve Allah’ın bu düşünceleri tasdik edeceğinden asla şüphe etmezler.

İnsanın zihnindeki bir tasarım, bir düşünce ya da fikir daima o olayın gerçekleşmesinden önce gelir, önce oluşur. “Akşam yemeğini hazırlamam gerek” fikri yemeğin hazırlanmasından önce oluşmuştur. “Yeni bir giysi istiyorum” fikri de gidip bir giysi satın almadan önce gelir; “Bir iş bulmalıyım” fikri de iş arayıp bulma eyleminden önce oluşur ve bu örnekler sonsuza dek çoğaltılabilir.

Bir ressama önce bir fikir ya da ilham gelir, ancak ondan sonra tablosunu yapmaya başlar. Bir inşaatçı önce bir fikirden kaynaklanan bir plân çizdirir, ondan sonra binayı yapmaya girişir.

Fikir de bir plân, bir proje gibidir; o, gerçekleştirilecek şeklin bir görüntüsünü yaratır; bu görüntü sonra, fiziksel enerjiyi manyetize ederek ve yönlendirerek bu şekle akmasını sağlar ve en sonunda da fiziksel dünyada onu tezahür ettirir.

Fikirlerimizi gerçekleştirmek için doğrudan fiziksel eylemde bulunmadığımız zaman da aynı prensip geçerlidir. Sadece bir fikri ya da düşünceyi alıp onu zihninizde tutmak bile bir enerjidir ve bu enerji bu şekli kendine çekip onu maddi düzlemde yaratmaya girişecektir. Eğer sürekli hastalık konusunda düşünüyorsanız, eninde sonunda hastalanırsınız; eğer güzel bir insan olduğunuza inanıyorsanız, gerçekten güzelleşirsiniz.

Aslında günümüzde bazı insanlar bunu adlandırmışlar, Allah’la hemhal olmaya, Allah ile Âşkla dostluk yapmaya “Radyasyon (bir merkezden yayılarak dağılma) ve çekim yasası” diyorlar. Adı her ne olursa olsun Allah Âşkı ile ilmin kaynağında olan insanlardır, ozanlar.

Aslında bu çekim yasasının ortaya koyduğu prensip günümüzde, “, evrene ne gönderirseniz onun

size geri yansıtacağı prensibidir”; yani buda bizim inancımızda asırlardır var olan. “Ne ekerseniz, onu biçersiniz” özdeyişi prensibine dayanır.

Bu prensibe göre, hayatta en çok düşündüğümüz, en güçlü biçimde inandığımız, en derinden beklediğimiz ve hayalimizde en canlı şekilde canlandırdığımız şeyleri kendimize çekeriz. Olumsuz duygular içinde, korku dolu, güvensiz ya da endişeliyken, kaçınmaya çalıştığımız aynı deneyimleri, durumları ya da kişileri kendimize çekeriz. Eğer temelde olumlu yaklaşımlara sahipsek, hayattan zevk, doyum ve mutluluk bekliyor ve bunların düşünüyü kuruyorsak, bu olumlu beklentilerimize uyacak kişileri, durumları ve olayları yaratır ve kendimize çekeriz. Böylece, kurduğumuz düşlere ne kadar fazla pozitif enerji yüklersek, o düş yaşamımızda o kadar çabuk ve yoğun bir biçimde gerçekleşmeye başlar.

Her Türk, kendi nefsinin, kendi özüne yıkayarak, yaratıcılığı kendine çekmeli ve Allah Âşkı ile ilmin ve bilimin kaynağında kurulmuş dost meclislerde Âşkla bağlı olduğu Türk milletine hizmete hazırlanmalıdır.

Neden mi çünkü gün olumlu anlamda zaman kırılmasına gebedir. Bu kırılmanın ayak sesleri Türk milletini yeniden titretip kendisine döneceği günü müjdelemektedir.

Her Türk, hedefini net bir şekilde belirlemelidir. Bu hedefe bağlı olarak her Türk, zihninde net bir fikir ya da görüntü yaratmalıdır, her Türk, sık sık bu fikir ve hedef üzerine odaklanmalıdır,

ve her Türk, kendi ve Türk milletinin geleceğine dua ile pozitif bir enerji yüklemelidir.

2.2. (Yâr) Özünü Âşkla Öze(mek)!

Bir anlamada “yâr” sözünün hem Allah’ı hem de Türk’ü, Türk milletini kastettiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda “yâr” özünü Âşkla özemek hem -varlığı Âşkla özeli-Tanrı’yı hem de varlığı Âşkla özenmesi gereken insanı ilgilendirir. Âşk ve sevgi de öyle, Âşk ve sevgi bir nispettir, Tanrı bununla özenmiştir ve dolayısıyla O’nun Âşk ve sevgi ile yarattığı insan da...

“De ki: eğer Allah’ı seviyorsanız bana bağlanın ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...” (Kur’an, 3/31). Peygamber efendimiz, Aziz ve Ce-

lil Rabb'inden naklettiği bir hadisi kutside şöyle buyurmaktadır: “Kendisine farz kıldığım şeyleri yerine getirmekle kulumun Bana yaklaşmasından daha çok sevdiğim bir şey yoktur. Kulum Bana, Ben kendisini sevinceye kadar nafle ibadetlerle yaklaştırmaya devam eder. Ben onu sevince onun kulağı, gözü, eli ve organları olurum.”

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi en yüce makamdır.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi onu yüceltecek şerefli bir makamdır.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi varoluşun aslıdır...

Özünü Âşkla özeyen insan, âşkla, sevgiyle Allah'ın varlığını bilebiliriz.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi Rahmanla kavuşmak ve “ebediliğe” erme gayesidir.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi ile yaratanına ve milletine bağlanır.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi varlığının ve O'nun suretinin özüdür, Allah en büyüktür, O'na benzer hiçbir şey yoktur.

Özünü âşkla özeyen insan, bilir ki biz âşk ve sevgiden sudur ettik, âşk üzerine yaratıldık, âşka doğru yöneldik, âşka verdik gönlümüzü.

Âşk ve sevgi ile “Ya Rab, her zaman lutfunun et reh-nûma bana. Gösterme ol tariki ki yetmez sana bana” âşk ve sevgi ile (Ey Rabbim! Lutfunu daima bana yol gösterici kıl; Sana ulaşmayan yolu bana gösterme!)

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevgi özü itibarıyla dirilticidir, birleştiricidir, kavuşturucudur.

Özünü âşkla özeyen insan için, âşk ve sevginin özünü, mahiyetini bozanlar da nefrete, kine ve yıkıma dönüşür ve Allah bu tür çirkin durumları sevmez. Çünkü “Allah güzeldir, güzelliği sever.” Bütün âşkların nihai noktası İlahi âşktır. Asıl olan sevgi Allah için Allah'ta sevmektir. Allah'ı sevmektir. O'nun sevgisiyle dirilmektir. O'nun sevgisinde dirilmektir. Allah en büyüktür, her varlık O'nunla gelişir büyür.

3. “Dönmek gerek elbet öze”

Âşk ve sevgi kalbin inşirahı, insanın kendi özüne dönmesidir. “İnşirah” kelimesi, ‘açılıp genişleme,

huzura kavuşma’ anlamlarına gelmektedir. Bu nedenle “İnşirah” suresi, öze dönmenin, ruhsal huzurun ve çözüm oluşturacak yaratıcılık hayallinin suresi ve şifresidir: “(1) Elem neşrah leke sadrak (sadrake), (2) Ve veda'gnâ anke vizrak (vizreke) (3) Ellezî enkada zahrak (zahreke) (4) Ve refa'nâ leke zikrak (zikrake) (5) Fe inne maal usri yusra (yusren) – (6) İnne maal usri yusrâ (yusren), (7) Fe izâ feragte fensab, (8) Ve ilâ rabbike fergab “ [(1) (Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi? (2,3) . Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı? (4) Senin şanını yükseltmedik mi? (5) Şüphesiz güçlülle beraber bir kolaylık vardır, (6) Gerçekten, güçlülle beraber bir kolaylık vardır, (7) Öyleyse, bir işi bitirince değerine koyul, (8) Ancak Rabbine yönel ve valvar.]

Buhranlı ve sıkıntılı anlarınızda, hatta bu dünya karşısındaymış duygusuyla karşı karşıya olduğunuz anlarda okuyun, buhranlarınız, sıkıntılarınız ve bütün dünya karşınızdaymış duygusuyla hissettiğiniz karamsarlık ortadan kalkacak, hayal dünyanızda yaratıcılık ortaya çıkacak ve pes etmemeniz gerektiğini anlayacaksınız.

Öze dönmek kendi insanın kalbini, zihnini ve yaratıcılığı geliştirmesi ile gerçekleşir.

İnsan öze dönerek yaratıcısına, kendi özüne ve milletine âşk ve sevgi ile bağlanarak belini büken yükten kurtulabilir.

İnsan öze dönerek kendi şanını ve milletin şanını yüceltebilir.

İnsan öze dönerek güçlükleri kolaylığa dönüştürebilir.

İnsan öze dönerek ve Rabbine yönelerek bir işi bitirip başka bir işle, diğer işe koşabilir.

İnsan öze dönerek buhranlarından, sıkıntılarında kurtulabilir.

İnsan öze dönerek karşısındaki yedi düvelle baş edebilir.

İnsan öze dönerek yalnızlıktan kurtulabilir.

İnsan öze dönerek kendi başına kalmaktan, mutsuzluğa düşmekten kurtulabilir.

İnsan öze dönerek ihtiyaç duyduğu zenginliğe kavuşabilir.

İnsan öze dönerek ihtiyaç duyduğu güce ulaşabilir.

İnsanın öze dönerek fakirlerin hazinesi, gariplerin sığınağı, tek güç ve kudret sahibi, sonsuz ihsanıyla insana şah damarından daha yakın olan keremi sonsuz Rabbine kavuşabilir.

İnsan öze dönerek kendini çözümlere ve dinginliği kavuşturacak kapıyı açabilir.

İnsan öze dönerek Peygamberimiz (s.a.v.)'in gönülünün genişletildiği, açtığı, topyekûn insanlığı kuşatacak bir hale geldiği seviyeye ulaşabilir.

İnsan öze dönerek göğsünü, nefesini genişleterek, kalbine ferâhlık, nefesine güç ve açılma sağlayabilir.

İnsan öze dönerek şimdi ve gelecek zamanda, dünya ve âhirette her zorluğu yenecek bir ruha, hayretten hidâyete, üzüntüden sevince, darlıktan genişliğe erebilir.

İnsan öze dönerek “Şerh-i Sadr” makamına -yani; göğsün; Allah'tan ilahi bir nur, sükûnet ve huzurla genişlemesine- ulaşabilir.

İnsan öze dönerek bütün zorluklara, bütün sıkıntılar karşısında sabırlı, azimli ve geniş gönüllü hale gelecektir.

İnsan öze dönerek Allah yolunda çalışarak mutlaka kolaylık ve çıkış yolları bulacaktır.

İnsan öze dönerek yükünü hafifletecek ve kendine, milletine gerekli kolaylığı sağlayacaktır.

İnsan öze dönerek Allah (cc)'in kendisine çıkış yolu göstermesine nail olacaktır.

İnsan öze dönerek zoru kolay kılacaktır.

İnsan öze dönerek zalimin zulmünü önleyecek ve mazluma yardım edecektir.

İnsan öze dönerek yaşadığı toplumda işlenen kötülöklere dur diyecektir.

İnsan öze dönerek titreyip kendine dönecektir.

Sonuç

Ozantürk'ün kısa hece kalıbı ile kurulmuş ve yine kısa emir cümlesi ifadeleriyle zenginleştirilmiş bu dörtlüğünde kullandığı diline dikkatle bakıldığında dilin zenginliği, akıcılığı, renk çeşitliliği, tonlaması, aynı zamanda yerliliği, şefkati ister istemez insanı büyülüyor ve kalbinde bir inşirah sağlayarak, insanı kendi özüne döndürüyor. Ozantürk'ün dörtlükte insanın derinliğine nüfuz edecek ses formunda sözcük seçimi hayret vericidir. Ozantürk, edebi dilin usta bir yaratıcısı ve cinas ustasıdır.

Onun bu dörtlüğünde ce diğerlerinde Türk edebî

dilinin ve üslubunun en güzel örneğiyle karşılaşırız. Ozantürk'ün Türk milletine aşılama çabıştığı inancın, cesaretin ve şahlanarak ayağa kalkışın mehteran formlarıyla ve mecazlı anlatımın, sembolik, millî ve mitolojik unsurlarla karşılaşırken onun bize bıraktığı miras, zengin cinaslı kelime hazinesidir.

Kaynaklar

İbn Arabî, Muhyiddin Ebu Abdullah Muhammed, (2005), İlahi Âşk, (Çeviren Mahmut Kanık), İstanbul: İnsan Yayınları

El-Cevziye, İbn Kayyim, (2006), Nefis Terbiyesi (Tıbbül-Kulûb), Tercüme; Osman Arapçukuru, Mehmet Ali Kara, Alim Yücer, İstanbul: Polen Yayınları.

Tökel, Dursun Ali, (2019), Yeni Akit Gazetesi; 09.12.2019, s. 6

TÜRK'ÜN TÜRKÜSÜ!

Ata Türkümüz,

Sefaleti söküp ata Türk'ümüz...

Yol gösteren bilge Türk milletine

Ata şiiğimiz, Ata türkümüz...

Ruhu diri tutan mukaddes sanat

Ata Türkümüz,

Mazereti söküp ata Türk'ümüz...

“Öğün, çalış, güven!” dedi Atatürk

Gamı, kasaveti ata türkümüz

Çalışan kazanır, budur hakikat!

Ata Türkümüz,

Cehaleti söküp ata Türk'ümüz...

Uygurluk yolunda, irfan yolunda

Benzer şahlanan bir ata Türk'ümüz!

Yükselir zirveye açınca kanat...

Ata Türkümüz,

Rehaveti söküp ata Türk'ümüz...

Ozantürk Ata'mız yaşar kalplerde

Unutulmaz önder Atatürk'ümüz...

Bu sevgi dillerden düşmez nakarat

OZANTÜRK/ Bayram DURBİLMEZ

TÜRKLERDE HÜKÜMDARLARI TEMSİL EDEN KÖKLÜ BİR MOTİF: ÇİFT BAŞLI KARTAL

Âlim GERÇEL

Giriş

Tarihi değerler ve motifler toplum ve üst kimliğin oluşmasında önemli referans noktalarıdır.

Bunlardan biri de Kayseri camii duvarlarında rastladığımız çift başlı kartal motifidir.

Çift başlı kartal motifini Türk kültürü içinde önemli bir yere sahiptir.

Türk evren anlayışında ve özellikler, “Kök Tengri” inancında gökten gelen kut algısı ve doğa elementlerine verilen değer önemli yer tutar.

Çift başlı kartal motifini Anadolu Selçuklular’ında en yaygın kullanımına ulaşmıştır.

Beylikler dönemi halılarında da yer almaktadır.

Türk kadınının takılarına yansımış bir motif olarak kutsal mitolojik varlık anlamından çıkıp bir kültür sembolü olarak halkın kullanım alanına da katılmıştır. Çift başlı kartal motifinin Türk kimliğini temsil eden köklü ve geleneksel bir motif olduğu anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi, hayvan ve doğa motifleri Türklerin yaygın olarak tanınan ikonografik motifleri arasında bulunmaktadır.

Kök Tengri inancında “gökten gelen kut” anlamı yüklenen” kartal” gibi yırtıcı kuşlar ise yalnızca hakanların ongunu olabilmüş ve ancak hükümdar soyundan gelenler bu kuşların isimlerini alabilmüşler.

Kutsallık atfedilen yırtıcı kuş motifini bu yönü ile diğer hayvan motiflerinden öne çıkarmaktadır.

Bütün medeniyetlerde “kartal” motifi gücü ve savaşçı özelliği temsil eder.

“Kartal”, güneşe yakınlığı, diğer kuşlardan daha yükseğe uçabilme özelliği ve hızlı olması ile “hava” ve “ateş” elementlerini simgeler.

“Kartal” hükümdar ve hanedan ailelerin kullandığı bir semboldür.

Kendisine kut verilmiş hakan ve başbuğların kullanabildiği ilahi ve kutsal bir değere sahiptir.

Havadaki “kartal”ın karadaki eşi aslandır.

Bu nedenle aslan başlı kartal ya da kartal başlı aslan figürleri karşımıza çıkar.

Aslında zıt güçlerin ve değerlerin eşit dengesini ifade eden simetri ve ikili karşıtlıklar içeren şekiller, birden fazla motifte gözlemlendiği gibi kartal motifinde de; çift başlı formda görülmektedir (Cirlot, 1971: 91-93).

Kartal Kut Sahibi Hükümdarların ve Şamanların Motifidir

Türk milletinin evren algısını anlamak açısından onun hayat nizamına iyi bakmak gerekir.

Bilindiği gibi Kadim Türkler içinde evreni sembolize ettikleri kubbeli çadırlarda yaşamaktadırlar.

Türk kadim inanç sisteminde gökyüzünün kubbeli bir yapıda olduğuna inanıldığı için Türkler gök tanrısının sarayı ve göğün değişmeyen merkezi olarak da Kutup Yıldızı’nı kabul etmişler ve devlet ordularının bulunduğu yeri, kutup yıldızının yeryüzündeki karşılığı evrenin merkezi kabul etmişlerdir. Hükümdarlar ise Kök Tengri’nin yeryüzündeki temsilcileridir. Gök ve güneşle ilişkilendirilen sıcaklık, ateş, parlaklık gibi unsurlar hükümdar kutu olmuştur (Esin, 1978: 45-46).

Gökte olanın ve gökten gelenin kutsal olduğu bu anlayışta, Türk hakanlarına ve hanedan ailelere, yırtıcı kuşların en üstünü kabul edilen kartalın hediye edildiği ancak hediye eden kişi hükümdar soyundan değil ise daha alt mertebede sayılan kuşlar ile hediyeye karşılık verildiği bilinmektedir (Esin, 2004: 179).

Yırtıcı kuş motifinin Asya kültüründeki önemi Göktürk lideri Kültigin’in heykelinde (şekil 2) yer alan kartal rölyefinden de anlaşılmaktadır. İlerle-

yen yüzyıllarda bu dik kulaklı kartal motifinin Türk sanatı içerisinde çift başlı olarak karakterize bir hal aldığı görülmektedir (Salman, 2011: 24).

“Kalelerde kartallar hem şehri müdafaa eden koruyucu ruh, hem de şehre düşman, kötülük girmesini önleyecek bir nazarlık tılsımdır. Saraylarda yine koruyucu unsur ve asalet sembolüdür ”

Türk mitolojisi dediğimizde, iki kaynak karşımıza çıkar: Birincisi, “ Büyük Devlet Mitolojisi” ikincisi ise toplumun başında bulunan “şaman mitolojisi”dir. Özellikle şaman motifi dediğimizde hükümdar yönetiminin zayıf olduğu şamanlar etrafında toplanan Yakutları anlamak gerekir. Bunlar dışındaki Türkler ise genellikle hükümdarlar etrafında şekillenmiştir.

Özelliklerle Yakutlarda Kartaldan türeyen şamanlara efsanelerine rastlanmaktadır. (Ögel, 2010: 598)

Kartal koruyucu bir ruh sayılmıştır

Gökteki maviliğinin rakipsiz hâkimi ve güneşe yakınlığı ile bilinen kartal aynı zamanda sonsuzluğun da sembolüdür. Kartal, Orta Asya Türk mitolojisinde, koruyucu bir ruh sayılmaktadır. Türklerde savaş aletinde kartal motifine rastlanması bu yüzdendir.

Yakut mitolojisinde de birinci derecede rolü şamanlar oynuyorlardı. Güney Türklerinde ise şaman önemini kaybetmiş ve onun yerine toplumun gerçek sahibi olan hükümdar geçmişti. Yakutların bu çok güzel efsanesi şöyledir.

Hâkimiyeti, gücü, otoriteyi, iyiliği, özgürlüğü, yiğitliği, koruyucu ruhu, asaleti, güneşi, talih ve bilginliği temsil eden bu sembol aynı zamanda gelecekte haber veren kuş olarak da kabul edilmiştir.

Orta Asya Türk mitolojisinde koruyucu ruh olarak kabul edilen kartal, aynı zamanda göklere hâkimiyeti ve gücü temsil etmektedir. Göklerin hâkimi, özgürlüğün simgesidir (Erdem, 2011: 35).

Kartaldan doğan Şaman Efsaneleri

“ Yakut Türklerinin inanışlarına göre şamanlar, yeryüzüne bir kartal tarafından getirilirlerdi. Onlara göre, şaman olacak bir çocuğun ruhu, çocuk daha doğmadan bir kartal tarafından yenirdi. Bu

ruhu yiyen kartal, bundan sonra güneşli bir bölgeye göç ederdi. Ortası büyük bir çayırlıkla kaplı olan bu bölgede, güneşin ışıkları solmaz ve her zaman pırl pırl parlarmış. İneklerin ilk defa süte geldiği yer de, yine bu çayırılık alan imiş. Tam bu çayırların ortasında ise, kırmızı bir çam ile, bir gürgen bir de kayın ağacı varmış. İşte bu kartal, bu ağaçların üzerine gelir re yumurtasını bıraktıktan sonra gidermiş. Yumurta, bir süre ağaçların üzerinde kaldıktan sonra yarılr re içinden kir çocuk çıkarmış. Ağaçların altında da bir beşik bulunmuş. Çocuk, yumurtadan çıkar çıkmaz, hemen bu beşiğin üzerine düşer ve orada büyümeğe başlamış.

“ Yakutların inanışına göre, iyi şamanlar kırmızı çam üzerindeki yumurtadan; kötü şamanlar ise, gürgen ağacı üzerindeki yumurtalardan çıkarılmış. Yumurtadan çıkan bu şamanlar, tabii olarak hayatları suresince, “ Kartal -Ana”ları tarafından korunurlarmış. Bu kartal, onların her işlerinde büyük bir yardımcı olmuştur.

Aşağıdaki efsane ise Buryat Moğollarına aitti. Burada, Türklerdeki kurdun yerine kartal geçmiştir. Ortaasya mitolojisine nazaran daha iptidaidir. Yukarıda da söylediğimiz gibi, Türk mitolojisi, bir “Büyük Devlet Mitolojisi”dir. Burada ise, toplumun başında bir Şaman vardır ve bunlar bir Şaman mitolojisidir. Bununla beraber efsane, çok güzel mitolojik motiflere sahiptir.

“ Çok önceleri, ne hastalık ve ne de olum varmış. Fakat zamanla kötü ruhlar yeryüzüne çıkıp, insanlara kötülük getirmeğe başlamışlar. Bunun üzerine de Tanrı, insanlara yardım etsin diye, gökten bir kartal göndermiş. Kartal, yeryüzüne inmiş ve insanların arasına gelmiş. Onlarla anlaşp, birleşmek istemiş Fakat ne o insanların ve ne de insanlar onun dilini ve düşüncesini anlayabilmişler. Kartal bakmış ki olmayacak, çaresiz yine göğe dönmüş ve Tanrıya olduğu gibi her şeyi anlatmış. Tanrı, başka bir yol düşünmüş ve kartala şöyle bir tavsiyede bulunmuş. Demiş ki, in yeryüzüne ve karşına çıkacak ilk insana, senin dilini anlayabilecek bir şaman yap. Bunun üzerine kartal, yine kanatlarını açmış ve inmiş yeryüzüne. Bakmış ki, bir ağacın altında bir kadın uyuyor. Bu kadını kocasından ayırmış ve onunla yaşamağa başlamış. Kadın böylece kartal-

dan gebe kalmış ve sonra da kocasına dönmüş. Ayı ve günü dolduktan sonra kadın, bir erkek çocuk doğurmuş. Çocuk zamanla büyüyerek büyük bir şaman olmuş. Yeryüzünün en büyük şamanı ve bütün şamanların atası da bu olmuş. (Bazılarına göre ise yeryüzünün ilk şamanı, kartalla münasebette bulunan bu kadın idi)”. (Ögel, 2010: 595-597).

“ Sibiryada ve Altay bölgelerinde, şehirlerin veya yurtların yanında dikilmiş uzun bir sırık bulunur ve bu sırığın üzerinde de ağaçtan yontulmuş bir kuş resmi görülürdü. Bu kuşlara bilhassa Yakut Türklerinde ve onların komşuları Dolganlarda çok rastlanırdı. Sırığın tepesindeki bu kuşa, genel olarak “ Gök kuşu*” derlerdi. Yakutlar ise bu kuşa, kendi lehcelerinde Oksoko adını verirlerdi. Onlara göre bu sırık da, “ Göğün direği” idi. Genel olarak bu kuş, “ Cift başlı bir kartal” şeklinde yapıldı. Kartalın niçin çift başlı olduğu da, efsanelerden pek anlaşlmıyor. “ Dünyanın direği” dört köse yontulmuş bir ağaçtı. Bu sırık göğe kadar uzanıyor ve gökte Tanrının kuvvet ve kudretini temsil eden büyük kartala kadar ulaşıyordu. Onlar bu basit sırığı, sembolik olarak öyle tasavvur ediyorlardı.

Yakutların komşuları olan Dolganlara göre bu gök kuşu, büyük kanatları ile yere acılan göğün kapısını insanlara kapamıştı. Bu kuşlar genel olarak koyu kırmızı bir boya ile de boyanmışlardı. Yakutlarda da, bu gök sırıklarının başında, çift başlı bir kartal bulunurdu. Sembolik olarak yapılan 7 veya sekiz dallı gök sırıklarının her dalı, göğün bir katını gösterirdi.

Çift başlı kartalın oturduğu katta artık, Tanrının çocuklarının ruhları dolaşırdı. Çoğu zaman bu ruhlar, bir kuş şeklinde uçar dururlardı.

Bir çocuk doğacağı zaman, bu kuşlardan biri inerek çocuğun ağzından ona ruh verirdi, (öyle anlaşılıyor ki, çift başlı kartalda, bu kuş şeklindeki kuşların koruyucusu ve belki de atası idi.)”

Yukarıdaki efsanede “ Gök direği” şeklinde görülen sütun, Orta Asya ve Sibiryaya mitolojisinde daha ziyade “ Hayat ağacı” gibi tarif edilmiştir. Yerle göğü birleştiren esas motif, Hayat ağacıdır.

Dolganların kullandıkları deyimler de, Yakut Türkçesinden alınmıştır.

Kartal Kam İnancından Yansımış Bir Semboldür

Şamanizm inancında yansımasını bulan pek çok kuş, şamanların elbiselerinde arma olarak yer aldığı gibi, bayrakta veya hakanın çeşitli tasvirlerinde de yer almıştır.

Şamanizmde kuşların önemli bir yeri vardır. Sözelimi, ‘Yakut Türkleri göğün direği sayılan sırıklar üzerine ağaçtan yapılmış çift başlı kartallar koyarlar ve bu sırıkların üzerine merdiven gibi enlemesine ağaçlar çakarlar. Bu ağaçların sayısı göğün katlanın simgelemek üzere 7 ve 9 olurdu. Yine şaman, doğmadan önce kuş biçiminde hayat ağacının dallarında olurdu ya da kuşlar şamana gezisi sırasında eşlik ederlerdi.’”

Kartal İslamiyet’in kabulünden sonra da varlığını korumuştur

Kartal, İslamiyet’in kabul edilmesinden sonra, Karahanlı döneminde de yüklenmiş olduğu anlamları devam ettirmiştir. Dede Korkut hikâyelerinde ise iyiliğin, özgürlüğün ve yiğitliğin sembolü olmuştur (Alsan, 2005: 90).

Türk mitolojisinde güçlü doğanlar, alıcı kuşlar ve karakuşlar / kartallar yer alır. Dikkat edilirse Türk mitolojisinde yer alan kuşların hiçbirisi leş yiyen kuşlardan değildir. Bu durum, Türk kültüründe önemli bir özelliktir. Türklerde önemli bir sembol olarak kabul edilen Bozkurt’ta da leş yiyen bir varlık olmadığını biliyoruz. Kurt ve kuşlar bu özellikleriyle birleşmektedirler.

Türklerde Hayvanlar yol gösterici, soy türeticisi varlıklardır

Türkler; asla, asalak, toplayıcı bir hayat tarzı süren, pastif yaşam tarzını benimsemiş bir millet olmamıştır. Türkler, başkalarının himayesini asla kabul etmeyen bir millettir. Türkler bu nedenle gerek ongun olarak, gerekse çeşitli inançlar içerisinde yol gösterici, soy türeticisi, vb. olarak benimsedikleri hayvanlar da kendileri gibi tabiatta aktif, asalak olmayan, hazıra konmayan, başkasının artığıyla beslenmeyen canlılar olmuştur.

Sonuç

Her millet kartal veya kuş gibi amblemleri ken-

dine arma olarak alabilir. Fakat kartalı kulaklı olarak kabul etmek ona bir hususiyet vermektir ki bu da bir millet ve bir kültür çevresine aittir. Saltık türbesindeki kartal, İskit sanatının örnek kartallarından biridir. Asıl önemli mesele Çifte minarenin kulaklı çift kartalıdır. Konya’da, Niğde’de Sungur Bey camiinde, Diyarbakır’da sur kapıları üzerinde, Kayseri’de Döner Kümbet’te, Divrik Ulu camiinde bu çift kuş veya kartal motifine rastlanmaktadır (Sever, 83-84).

Kaynaklar

Ögel, Bahattin, (2010), Türk Mitolojisi (Kaynakları ve açıklamaları ile destanlar) I. Cilt. Ankara: TTK Basımevi.

Cirlot, J. E. (1971). A Dictionary of Symbols. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.

ESİN, Emel (1978). İslamiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslama Giriş. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Esin, Emel (1982). “Bezekli Külliyesinde Dokuzuncu Tapınak». Türkiyemiz Dergisi, S. 37, s. 1-6.

Esin, Emel (2004). Orta Asya’dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Salman, Fikri (2011). Türk Kumaş Sanatı. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Salman, Fikri (2013). Türklerde Kıyafet Biçimleri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Erdem, Mine. Kubad-Abad Saray Çinilerindeki Hayvan Motiflerinin İkonografisi, Simgesel

Anlamı ve Günümüz Seramiğinde Yorumları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans

Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

Alsan, Şenay. Türk Mimari Süsleme Sanatlarında Mitolojik Kaynaklı Hayvan Figürleri.

Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat

Araştırmaları Enstitüsü, 2005.

Sever, Mehmet, (1999). Türk Mitolojisinde Kurtlar. Ankara: Milli Folklor

Gök gürültüsünün sesiyle ürperip yataktan fırlayan Yahya, bir süre odasında bakındı.

Işıklar kapalı olunca her nesne ona oldukça ürkütücü geliyordu.

Yağan yağmurun cama vurması da cabasıydı. Bir süre yatakta öylece kalakaldı.

İçinden “Sen büyüdün Yahya, erkek adam ağlamaz.” gibi cümleler geçirse de “Duyguları dışa vurmamak yani ağlamak erkeklerin de hakkı değil mi?” diye düşünmekten kendini alamıyordu.

Gözlerini kapatıp uyumaya çalışmaktan başka çaresi yoktu, keza öyle de oldu.

Sabah babasının sesiyle uyandı. Sıcacık yatağından ayrılmak ne kadar da zordu bu soğuk kış günlerinde. Kendiyle yaptığı kısa süreli bir mücadeleden sonra yataktan çıktı. Fırına gitmek için elini yüzünü yıkadı, bir süre aynada kendisini inceledi. Gözaltıları dün gecenin eseri olarak şişmişti. Üzerini giyinip fırına gitmek için evden ayrıldı. Babası o sırada kepenkleri açıyordu yani tam zamanında yetişmişti. Mahalle halkı henüz o tatlı uykularından uyanmamıştı. Yahya'nın en sevdiği saatlerdi bunlar. Sanki dünya sessize alınmış gibi hissedirdi. Yahya, pek sosyal bir çocuk değildi; içine kapanık, çekingen biriydi. Aslında önceden hiç böyle değildi fakat annesi ince hastalığa yakalandıktan sonra hayata bakış açısı değişmiş, umudu giderek azalmaya başlamıştı. Annesi gözünün önünde ölüyor ve o, hiçbir şekilde buna engel olamıyordu. Annesinin hayatı onun elinde değildi fakat bir çare bulmak istiyordu elbette. Derin düşüncelere dalmışken babasının sesiyle o düşünce evreninden gerçek hayata döndü.

-Yahyaaa!

-Geliyorum baba.

-Ben sana ekmeklerin üzerleri açık durmasın toz tutuyor demedim mi! Aklın nerede senin?

-Özür dilerim baba fark etmemişim.

-Aklın nerede oğlum senin? Hay Allah'ım bu koş-turmacanın içinde bir de bu çocukla uğraşıyoruz.

Sahi neredeydi aklı? Annesinde? Hayallerinde?

Aslında her ikisindeydi. Bir süre kasada durdu. Babası, sahaf Mehmet amcanın ekmek istediğini söyleyince bisikletine binip yola koyuldu. Sokağın hemen köşesinde yer alan ve her tarafında tarih kokan tozlu kitaplar bulunan sahaf dükkânına gitmekten ziyadesiyle memnun oluyordu. Bisikletini bir köşeye çekip tahta kapının gıcırdama sesiyle beraber kendisini sahaf dükkânında buldu. Bu kapı sesine sanki bir çözüm yok gibiydi. Her seferinde içeriye girerken dışleri gıcırdardı bu sesi duyunca. Mehmet amca sandalyesine kurulmuş sabah gazetesini okuyordu. Yahya'nın geldiğini fark edince gözlüklerini indirerek ona şöyle bir baktı.

-Ooo! Hoş geldin evladım. Buyur gel, otur. Sağ olasin ekmek için.

-Rica ederim Mehmet amca, ne demek. Babam beni bekler, ben gideyim.

Oysa aklından geçen tozlu raflardaki kitapları incelemek ve onların kokusunu içine çekmekti. Hakikaten de büyüleyici bir kokusu vardı bu sahaf dükkânının. İnsan buraya bir girdi mi bir daha çıkması gelmezdi. Tek isteği Mehmet amcanın onu göndermemek konusunda ısrar etmesiydi, öyle de oldu.

-Evladım o kadar geldin. Bir çayımı içip iki kelam etmeden yollar mıyım seni? Baban da biraz beklesin canım. Azıcık vakit geçir şu güzelim mekânda.

Yahya dününden razıydı ne de olsa orada kalmaya.

-Peki dediğin gibi olsun amca.

Bu kadar sakin cevap verirken içi kıpır kıpırdı Yahya'nın. Mehmet amca çaydanlığı tüpe koymaya giderken Yahya da rafları karıştırmaya koyuldu. Büyülenmiş gibi kitapları inceliyordu. Öyle ki

Mehmet amcanın sesini bile duymamıştı.

-Çok büyüleyici değil mi? Benim ömrüm bu kitapların arasında geçti. Sende bir umut ışığı görüyorum. Şimdiki gençleri gördükçe büyük hayal kırıklığı yaşıyorum. Ne o öyle! Ellerine almışlar bir camdan ekran. Onun kölesi oluyorlar. Biz hiç böyle büyümeyemedik vallahi evladım.

-Aslında biliyor musun Mehmet amca, ben de hiç memnun değilim bu durumdan.

Konuşmasını bitirmeden telefon çaldı. Arayan Yahya'nın babasıydı. Acil iş çıkmış. Yahya'yı çağırıyordu. Yahya, çayını içmeden Mehmet amcayla vedalaşarak bisikletine bindi ve fırının yolunu tuttu.

Asıl gerçeyle fırının kapısında yüzleşti. Babası fırında yoktu. Fırının kapısında endişeli endişeli bakan Neriman teyzeyle göz göze geldi. Neriman teyzenin diyecek çok şeyi vardı ama susuyordu. Gerçek çok geçmeden ortaya çıktı. Neriman teyze Yahya'ya:

-Yahya evladım nasıl derim bilmiyorum! Annen...

Yutkundu Neriman teyze ve devam etti:

-Annen fenalaştı, hastaneye kaldırıldı oğlum.

Yahya'nın sanki dizlerinin bağı çözülmüş, dünya birden etrafında dönmeye başlamış, yaşadığı evrenden soyutlanmıştı. Ciğerleri delinene kadar amansızca koşmak istiyordu. Hiçbir şey diyemeden hastanenin yolunu tuttu. Çevresindeki her insan şu an ona fazlalık geliyordu. O yalnızca annesini istiyordu yanında. Hastaneye yaklaştıkça beyninde şimşekler çakıyor, hastanenin etrafındaki ağaçlar sanki ona oksijen değil zehir veriyordu. Solunmak istemiyordu annesi olmadan geçen zamanı. Sonunda hastaneye ulaştı. Danışmadaki kadına hızlı bir şekilde annesinin odasını sordu. Beş numaralı odaya hızlı adımlarla yürüyordu ama ayakları sanki onu geri çekiyor gibiydi. Bu dar koridor onu nefes almakta bir hayli zorluyordu. Sonunda babasını gördü.

-Yahya! Annen...

-Annemi görmek istiyorum baba. Ölmeyecek annem, ölmeyecek!

Kapıyı kırarcasına açtı ve içeriye daldı. Annesi baygın bir şekilde yatıyordu. Vücudunun her tarafından kablolar sarkıyordu. Bu görüntü hiç aklın-

dan çıkmayacak gibiydi sanki. Elini tuttu, sımsıkı öptü, kokladı annesini. Maalesef bu an oldukça kısa sürdü. Odaya giren hemşire hastayı yalnız bırakmasını, dinlenmesi gerektiğini söyledi. Yahya kapıya çökmüş, öylece bekliyordu. Yarım saat böyle düşünceli bir şekilde geçti. O anı bölen odaya gelen doktor oldu.

-Hastanın yakını siz misiniz?

Yahya ve babası aynı anda:

-Evet doktor bey.

-Hastamızı bir süre hastanede ağırlamak zorundayız. Bu şartlarda evden tedavi görmesi olumsuz sonuçlar doğurabilir.

-Ne yani annem ö... öl... ölecek mi?

-Tedaviye yanıt vermesiyle ilgili bir durum bu. Refakat için danışmadan işlemleri yapabilirsiniz. Geçmiş olsun.

Refakatçi olarak babası kalacaktı. Bu süre zarfında fırını Yahya çekip çevirecekti. Saat bir hayli geç olmuştu. Annesine cam engelden bakarak onunla vedalaştı. Çok ani olmuştu bu olay. Bir an bile neler değiştirebiliyordu hayatımızda. Eve giderek uyumaya karar verdi. Tabii buna uyku denir! Gece boyunca gözüne gram uyku girmedi. Sabahleyin elini yüzünü yıkayarak dükkânı açmak için hazırlandı. Yine her yer oldukça sessizdi. Gözü kulağı gelecek olan telefondaydı.

-Ah güzel annem, ne hâllere düştün? diye geçiriyordu içinden. Onun huzursuzluğu sanki dükkâna da sirayet etmiş gibiydi. İşler oldukça kesattı. Akşam doğru annesini görmek için dükkânı kapatarak hastaneye gitti. Ah, ne kötüydü bu hastane kokusu! Acıdan inleyen insanlar, ölüm haberi ve beraberinde gelen feryatlar! Asıl hayat işte buradaydı. Tek gerçek bu hastane kokusu, buradaki insanlardı.

Çevresindekileri gözlemleye gözlemleye koridor da yürüyordu. Başını kaldırınca babasını fark etti. Onun gözleri de kan çanağıydı. Hiç ses çıkarmadan annesinin olduğu odaya uzun uzun baktı. İçeriye girmek ve o güzel annesini görmek istiyordu. Çok bunalmıştı. Doktor, annesini beş dakika görebileceğini söyleyince o bile yetti ona. Odaya girip annesini öptü, onunla sohbet etti. Tabii karşılıksız bir sohbeti bu. Annesi hiç uyanmayacak gibi uyuyordu. Beş dakika çoktan geçmişti bile. Burada

beklemenin bir âlemi yoktu.

Evin yolunu tuttu, uyumaya çalıştı. Uyumakla uyumamak arasında bir araftaydı sanki. Günler bu şekilde ev ile hastane arasında geçip gidiyordu. Ta ki o geceye kadar. Vücudu yeterince yorgun düşmüştü fırında o gün. Kafasını yastığa koyduğu gibi uyudu. Gece bir gök gürültüsü, ardından yağmur uykusunu bölmeye yetti de arttı bile. Korkudan buz tutmuştu elleri. Ne annesi vardı evde ne babası. Bir kendisi, bir benliği geziniyordu evin içinde. Daha fazla dayanamayacak gibi hissetti. Gözünü kapattı. Aniden kafasını adeta patlatan telefon sesiyle irkildi. Arayan babasıydı.

-Hayrola baba bu saatte!

Sesi endişeliydi.

-Hemen hastaneye gel oğlum, annen çok kötü durumda!

Bütün korkular bedenini sarmıştı. Acele bir şekilde telefonunu ve anahtarını alarak koştu. Asıl gök gürültüsü dışarıda değil kafasının içindeydi şu an. Taksi durağına kadar meraktan titreyerek ve sırlı sıklam bir şekilde koştu.

-İncirli Hastanesine abi. Acılll!

On dakika sonra hastanedeydi. Kimseye bakmadan koştu, koştu... Babası kapıda hüngür hüngür ağlıyordu. Annesi ölüm döşegindeydi. Son kez oğlunu görmek istemişti. Kapıyı sessizce açtı, annesi karşısındaydı.

-Yah...ya

-Annem, güzel annem!

-Oğlum hakkını helal et, Allah'a emanet ol kuzum.

"Deme anne böyle, iyileşeceksin." demeye kalmadan annesi kollarında dünyaya gözünü yumdu. Son gördüğü yüz canı gibi sevdiği oğlunun yüzüydü. Yahya donakaldı öylece. Sessizdi. İçine bağıyordu, içine ağlıyordu. İlk kez bu kadar çaresiz hissediyordu kendini. İçeriye giren doktorlar zor ayırabildiler annesinden Yahya'yı. Bu veda hiç kolay olmayacaktı. Annesi sonsuz bir uykuya çoktan dalmıştı bile... Artık yapılacak tek bir şey vardı: Annesini güzel bir şekilde uğurlamak. Defin işlemleri yapıldıktan sonra saatlerce annesinin mezarının başında bekledi durdu. Artık öpüp kokladığı annesi değil onun toprağı ve mezar taşıydı.

Evde annesinin yokluğu çok belliydi. Yahya bir annesiyle iyi geçiniyordu zaten. Babası kendi hâlinde bir adamdı. Kardeşi de yoktu. Ah, şu zamanda bir kardeşi olmasını ne de çok isterdi. Ona destek olur, beraber aşarlardı bugünleri. Eve sadece bir sessizlik, bir huzursuzluk hâkimdi. Konuşacağı tek şey duvarlardı sanki. Fırına gitmek istemiyor; kendini günlerce, haftalarca eve kapatmak istiyordu.

Babası bir akşam fırını kapatıp eve geldiğinde Yahya'ya:

-Yahya, sen de farkındasın ki benim burada kalmak için hiçbir sebebim kalmadı. Köye dedenlerin yanına yerleşmemiz ikimiz için de en iyisi olacak. Dükkânı satılığa çıkaracağım. Uygun teklifi veren kişiye satıp buradan gidelim.

-Ama baba, annem burada, mezarı burada, anılarımız burada. Her şeyi bu kadar kolay silip atamam.

-Ben olmadan sen burada yaşayamazsın, geçi nemezsin. Bu sebeple senin de benimle gelmen lazım. Başka çare yok. Vedalaşmak istediğin kim varsa yarından tezi yok vedalaş.

Bu, Yahya için oldukça ağır olmuştu. Gitmek istemiyordu fakat şartlar bunu gerektiriyordu. Arkadaşı da yoktu ki kiminle vedalaşacaktı.

Aklına sahaf Mehmet amca geldi. Bu sefer o istemedi bir ekmek alıp bisikletiyle sahaf dükkânına doğru yola çıktı. Annesi öldükten sonra ilk kez gidiyordu Mehmet amcanın yanına. Aslında biraz kırgındı Mehmet amcaya. Başın sağ olsun sözünü duymayı çok beklemişti Mehmet amcadan. Bu düşüncelere dalmışken çoktan varmıştı bile dükkâna. Yine o tahta kapının gıcırdaması eşliğinde içeri girdi. Rafların arkasındaki Mehmet amca Yahya'yı daha görmeden:

-Yahya evladım sen misin?

Yahya şaşkınlıkla:

-Benim Mehmet amca? Nasıl tanıydın.?

-Eee, o da mesleğimizin gerektirdiği sezgi gücü diyelim. Nerelerdesin? Uzun zaman dır gelmiyorsun. Biliyorsun dışarıya pek çıkmam, haber de alamadım senden.

-Vedalaşmak için geldim Mehmet amca. Dükkânı satıp en kısa zamanda köye yerleşiyoruz.

-Ne? Köy mü? Bu da nereden çıktı? Annenin tedavisi için burada kalmanız gerekmez mi?

-Annem... Annem rahmetli oldu amca.

İçinden Mehmet amcanın durumu bilmemesine sevinmişti.

-Ne diyorsun oğlum? Hiç haberim olmadı. Demek sen... Sen o yüzden gelmiyordun. Ben de beni unuttun sanmıştım. Başın sağ olsun evladım. İnan bilmiyordum. Ben çok...Çok üzüldüm.

-Sağ ol Mehmet amca.

-Peki sen gitmeyi istiyor musun köye?

-Nasıl isterim ki annem burada. Mezarına gitmek bile bana iyi geliyorken anılarımı burada bırakıp nasıl giderim. Ama babam burada kalamayacağı mı, tek başıma geçinemeyeceğimi söylüyor.

-Hımmm. Bak sana ne diyeceğim. Ben senin gibi kalbi temiz bir çocukla çalışmayı çok isterim. Hem ben artık çok yaşlandım. Bana destek olacak birini yanımda görmek hem işimi kolaylaştıracak hem de beni çok mutlu edecek.

-Sen çok yaşa Mehmet amca. İstemez miyim hiç? Tabii ki çok isterim.

-Ama evlat önce babandan izin al. Öyle gel. Basm gözüm üzerine. Hem burada kalabilirsin benimle. Bu dükkân benim hem evim hem iş yerim.

Bir süre minnet içinde Mehmet amcaya baktıktan sonra sarıldı, elini öptü. Sonra hızlıca bu güzel haberi vermek için babasının yanına gitti.

-Babaaa, babaaa! Mehmet amca bana bir teklifte bulundu burada kalmam için.

-Allah Allah! Bana sormadan nasıl böyle bir işe kalkışırsın. Hayır oğlum, hiçbir yerde kalamazsın, benimle birlikte köye geliyorsun.

-Gelmiyorum baba hiçbir yere. Benim evim, yurdum, anılarım her şeyim burada.

-Gelmezsen beni unut.

“Beni unut.” demek ha! Her şey bu kadar kolay mıydı? Gözyaşlarına boğuldu. Sahaf dükkânına koştu. Onun bu hâlini gören Mehmet amca:

-Oğlum ne bu hâlin, ne oldu?

-Daha ne olsun Mehmet amca. Babamın gözünde şu kadarcık değerim yokmuş. Ben teklifini her şeye rağmen kabul ediyorum.

-Babanın kabul ettiğinden emin misin yavrum sen?

-Etmedi Mehmet amca. Ben ona kötü bir fikir sunmadım ama o beni de beraber götürmekte kararlı.

-Ben seni kabul ederim etmesine ama sonradan pişman olma Yahya, çok iyi ölçüp biçmen ve babanı bu duruma razı etmen lazım.

-Kararım kesin Mehmet amca.

-Peki evladım dediğin gibi olsun. Babanla bir de ben konuşayım o hâlde.

Yahya'nın babası Mehmet amca'yı severdi. Mehmet amca onunla konuşup rızasını almayı ihmal etmedi etmesine ama baba oğul arasındaki soğukluk devam etmekteydi.

Mehmet amcayla günler böyle su gibi aktı geçti. Kulağına babasının dükkânı sattığı haberi gelmişti. Bu habere çok üzülmüştü. Öfkeliydi babasına. Asıl huzuru burada, bu sahaf dükkânında bulmuştu. Sabahtan akşama kadar burada kitapları okur, inceler, Mehmet amcayla kitaplarla ilgili istişare eder ve bundan büyük bir zevk duyardı. Mehmet amca da onun bu kitap sevgisini fark etmiş olacak ki ona bir defter hediye etme düşüncesi belirmişti kafasında. Merdiveni alıp ta yukarıdaki rafların içinden deri kaplı bir defter buldu. Yahya merakla Mehmet amca'yı inceliyordu. Mehmet amca:

-Bu defter benim için çok değerli. Bu sahaf bana babamdan kalma, ona da dedesinden. Bu defteri bana babam vermişti. Kıyamadım, sakladım. Ama bende durmasının pek bir manası yok artık. Sende emin ellerde olacağına eminim.

-Aaa! Ama ben bunu nasıl kabul edebilirim ki? Senin için çok değerli bu Mehmet amca.

-İstemesem vermezdim oğlum. Al haydi.

Yahya, yaşlı adamın uzattığı defteri aldı. Gaz lambasını alarak defteri incelemeye başladı. İçi bomboştu. Şaşırdı, “Nasıl olur da kimse doldurmaz ki!” diye geçirdi içinden.

Bir gece yine kitap okuyordu. Mehmet amca çoktan uyumuştur bile. Yahya çoğu gece aralıksız kitap okur, rafları düzenlerdi. Gözü yine defterine takıldı. Gerçekten de bomboştu. Eskimiş, tozlanmış sayfalar onu daha çok bağlıyordu deftere. Gaz lambası defterin üzerine düşünce bir şey fark etti. Bir yazıydı bu ama okunmuyordu. Çok silikti. M harfini zor da olsa okuyabildi. Son iki harfini göz-

lerini kısararak okumaya çalıştı. E ve T harfleriydi bunlar. Aklından defterde Mehmet amcanın adının yazılı olduğu fikri geçti. Bu çok yüksek bir ihtimaldi. Bunu Mehmet amcayla paylaşıp paylaşmamak konusunda oldukça kararsızdı. Sabah olunca dayanamadı, sordu.

-Mehmet amca defter bomboştu bana hediye ettiğinde. Bu da benim dikkatimi çekmişti. Ben dün gece ışık vurunca bir sayfada bir yazı keşfettim. Okuması oldukça zordu ama okuyabildiğim kadarıyla ilk harfi M, son iki harfiyse E ve T harfleri idi. Aklıma ilk gelen senin ismin oldu. Sonuçta babandan sana emanet.

-Senelerdir bende bu defter ve ben hiç fark etmedim. Getir bir de ben bakayım.

Yahya koşarak defteri getirdi. O yazıyı bulduğu sayfayı açtı, yanına gaz lambasını aldı ve yansıttı. Hakikaten de yazı görünüyordu sayfada. Şaşkınlık içindeki Mehmet amca:

-Olamaz! Ben bunu nasıl fark edemedim.

-Baban sana bu defteri verirken hiçbir şey demedi mi Mehmet amca?

-Aslında benden tek istediği bu deftere bir şeyler yazmamdı. Ama benim yazma konusunda hiç yeteneğim yok. Ortaya güzel bir şeyler çıkarabileceğimi düşünmediğimden hiç yazmadım.

-Bana yazmam için mi verdin yani?

-Yani...Sende bu ışığı gördüm diyebiliriz.

Elinde defter düşünmeye başladı Yahya. Kafası oldukça karışmıştı. Bir süre sahaf dükkânında dört döndü. Sonra annesinin mezarına gitmeye karar verdi. Onu çok özlemişti. Bu sessizlik. Ah bu sessizlik yok muydu? Aynı duyguyu bir hastanede yaşamıştı, bir de burada yaşıyordu. Ne garipti hayat. Annesinin mezarındaki çiçekleri sulayıp annesine dua etti.

Sahaf dükkânına geri gitmek üzere yola koyuldu. Yolda fırınlarının yerine ayakkabı dükkânı açıldığını gördü.

Garip hissetti kendini. Mehmet amca kitap okuyordu. Onu bölmeden biraz uyumaya gitti. Akşamüzeri uyandı. Defteri aldı. Bir şeyler yazmaya karar vermişti. Ama ne yazacaktı? İşte bunu bilmiyordu. Düşündü, düşündü. Gözlem gücü çok yüksek bir çocuktü. Başladı yazmaya. Hastane sü-

recinde ve evde yaşadıklarını bir kurguya sokarak yazdı. Ne çok insan vardı bu hikâyede. Her kahramanın bir aksayan yönü vardı. Ama hepsinin ortak sorunu merhametti. Merhamet...

Yazma işi onun çok hoşuna gitmişti. Her gördüğünü yazıyordu. Kapının önüne oturuyor, etrafı gözlemliyor, en küçük ayrıntıyı bile yazıyordu.

Yahya hayatının bir dönüm noktası olduğunu fark etmeden o kötü güne uyandı. Sabah her şey normaldi. Mehmet amcayla kahvaltı yapmışlar, kitapları düzenliyorlardı. Ne olduysa o an oldu. Mehmet amca rahatsızlandı bir anda. Kalp krizi geçiriyordu. Yahya ne yapacağını bilemedi. Hemen ambulansı aradı. Her şey için çok geçti. Mehmet amca son nefesini vermişti bile. Ah kadersiz Yahya! Bu ardı ardına gelen ölümlerin seni daha güçlü yapacağını nereden bilebilirsin ki!

Mehmet amcanın hiç akrabası yoktu. Defin işlerini kendisi halletmek zorundaydı. Nereye gömülmek isterdi ki. Belki de bir vasiyet yazmıştı. Sordu soruşturdu. Hakikaten de bir vasiyeti vardı. İşin ilginç tarafı vasiyette nereye gömülme istediği yazmıyordu. Yahya adına verdiği vasiyette şunlar yazılıydı: "Benim hiç çocuğum olmadı. Bu hasretimi seninle giderdim. Bir gün ölürsem senden istediğim defterine yazdığın hikâyeyi tamamlaman, bir kitap hâline getirip köy okullarındaki çocuklara dağıtman. Son olarak o sahaf dükkânı senindir öğlüm."

"Hikâyemi nasıl gördü ki? Söylememiştim bile. Neden köy okullarına dağıtmamı istedi kitabı? Sahafı bana devretmesi ne kadar ince bir davranış. Ne güzel insandın sen Mehmet amca." diye geçirdi içinden. Bu kayıp onun dünyasını yerle bir etti. Bir tarafı yarım kalmıştı sanki. Ama pes etmek yoktu, vasiyeti yerine getirmek boynunun borcuydu. Yazmaya devam etti. Gece gündüz demeden yazıyordu. Artık sonlara yaklaşmıştı. Defterdeki M, E, T harflerinden oluşan yazı oraya bir şeyler yazıldıkça ortaya çıkmıştı Mehmet değildi yazan. Merhametti. Ne garip şeydi bu, neyi çağırıyordu?

Kısa süre sonra defterin sayfaları dolmuştu. Geriye düzenleme yapmak, kitaba bir isim bulmak, bir de kitabı bastırmak kalmıştı. Kitabı bastırmak üzere yayınevleriyle görüşmeye gitti. Şu anki parasıy-

la bu işin altından kalkamayacaktı görünüşe göre. Hiç çevresi de yoktu ki borç alsın. Aklına tek gelen sahaf dükkânını satmaktı. Ama bunu yaparsa kendisini hiç affetmezdi. Mehmet amcanın emanetine sahip çıkamamış olacaktı. Çaresiz sahafın yolunu tuttu. Kasadaki paraları saydı ama yetmiyordu bu işe. Zaten dükkâna giren para ne kadardı ki. Düşündü taşındı. Ona kim yardım ederdi?

Birçok yayıneviyle görüştü ama kimse kabul etmedi kitabı basmayı. En son gittiği yayınevine amacından bahsetti. Dernek sahibi bir adam kulak kabartmış Yahya'yı dinliyordu. Yahya kapıdan çıkarken kendisine bu konuda yardım edebileceklerini, derneğin bu işler için var olduğunu söyledi. Adam Hızır gibi yetişmişti sanki. Kitabı bastırmak için bu asil adamla anlaştı.

Şükür, rahatlamıştı Yahya, omzundan büyük bir yükün kalktığını hissetti. Kitabına bir isim bulması gerekiyordu. Ne olabilirdi? Tabii ya, defterindeki o söz ne diyordu ona?

Merhamet. Yahya, bu adı biraz değiştirerek "MER-HA-MET ET" e çevirdi. Ne çok anlam gizliydi bu kelimenin içinde.

Her şey hazırды. Artık kitap basılacaktı. Köy okullarına dağıtımda Yahya da görev alacaktı. İki hafta sonra Yahya'ya kitabının basıldığı, dağıtım için gelmesi gerektiği haberi verildi. Yahya dükkânı kapatarak hemen yayınevi binasının önünde hazır oldu. Şimdilik belirli yerlere dağıtım olacaktı. Nereye gittiğini bilmeden o da arabaya bindi.

Bir süre sonra istikametinin neresi olduğunu sordu. Aldığı cevap onda şok etkisi yarattı çünkü babasının bulunduğu köye yani köylerine gideceklerdi. Bu nasıl bir tesadüftü böyle? Geri dönüp dönmemek arasında git gel yaşıyordu. Ama başka çaresi yoktu. Köye yaklaştıklarında içinde bir huzursuzluk hissetti her nedense. Okula yaklaşmışlardı, çocuklar dersteydi anlaşılın. Okul Yahya'nın geleceğinden haberdar olduğundan ekibi ve onu içeriye davet ettiler. El birliğiyle kitaplar çocuklara dağıtıldı. Yahya kitabının yazım hikâyesinden bahsetti çocuklara, onlarla sohbet etti, fotoğraflar çekti. Gerçekten güzel bir gündü. Öğretmenlerle konuşa konuşa tam kapıdan çıkarken bir de ne görsün! Babası kutuları atmakta yardım ediyordu. Meğer

babası bu okulda temizlik görevlisiymiş. İkisi de başlarını önlerine eğdi. Yahya kendini toparlayarak babasının yanına yaklaştı ve elini öptü. Aralarında ki buzlar böylece eridi.

Yahya yine her zamanki hayatına geri dönmüştü. Sahafta çalışıyor, kitap okuyor, öyle geçinip gidiyordu. Çıkardığı kitap onun hayatına maddi anlamda çok bir değişiklik getirmemişti fakat onun kitabını okuyan çocuklara, öğretmenlere birçok güzel şey katmıştı.

Bir gün yayınevinden telefon geldi. Onu çağırıyorlardı. "Hayırdır inşallah" diyerek yayınevinin yolunu tuttu. Editör onu kapıda karşıladı.

-Çok iyi bir haber aldık. Kitabı dağıtmak amacıyla gittiğimiz köy okullarında çekilen bir fotoğraf yılın fotoğrafı ödülüne layık görülmüş. E tabi fotoğrafta siz ve kitabınız da dikkat çekiyor. Şu an kitapçılar bu kitabı edinmek isteyenlerle dolmuş bile. Basımlara devam edeceğiz. Bu sebeple sizi çağırdım.

- Ne diyorsunuz? Çok iyi bir haber bu. Tabii ki basımlara devam edebiliriz.

Yahya'nın kitabı kısa bir sürede o fotoğraf sayesinde herkes tarafından okunmaya başlamıştı. Kimsenin elinden düşmüyordu. Kim bilebilirdi buralara gelebileceğini. Hatta başarısı o kadar yükselmişti ki bir dergi ona "yılın kitabı" ödülünü layık görmüştü.

Ödül gecesini oldukça heyecanlıydı. Sunucu: "Yılın kitabı ödülünü alması için Yahya Özgün'ü alkışlarla buraya davet ediyoruz." dedi. Herkes tarafından alkışlanmak ne güzeldi. Sunucu mikrofonu Yahya'ya uzattı. Söz sırası ondaydı: "Öncelikle bu alkışlar yalnız bana değil bana, bize, benliğimize gelsin.

Hepiniz bu kitabı nasıl yazdığımı, neler düşünerek yazdığımı merak ediyorsunuzdur. İnanın hiçbir kurgu olmadan yazdım.

Hep gördüğümüz, şahit olduğumuz şeyleri yazdım. Ben bir şeylerin fark edilmesini sağlamak istedim. Bir kişinin aslında her şeyi değiştirebileceğini göstermek istedim.

Dünyayı değiştirmek istiyorsak önce kendimizin aksayan yönlerimizi düzeltmemiz gerekir. İyi bir dünya ancak bu şekilde var olacaktır. Bu ki-

tabı yazmamda bana en çok destek olan rahmetli Mehmet amcaya, bende umut ışığı gören o güzel insana, sonrasında rahmetli anneme, bana insan sevgisini öğreten insana ve son olarak sevgili babama teşekkür ederim. Sevgiyle kalın.”

Onun bu sözlerinden sonra salonda bir alkış tufanı koptu. Yahya ödülünü alarak sahneden indi. Bu konuşma, bu kitap dilden dile yayıldı, konuşuldu durdu. Birçok insan kahramanlarda kendisini, aksayan yönlerini buldu. Kitabın en yarar sağlayan noktası belki de buydu.

Bir gün ansızın vefat etti Yahya. Asıl gerçek diye tabir ettiği yere, yağmurdan ıslana ıslana gök gü-rültüsü eşliğinde ulaşmıştı.

Geride herkese emanet ettiği kitabı kaldı. Yahya komşularına bu sahaf dükkânının Merhamet adlı bir müzeye çevrilmesini istediğini söylemişti.

Dediği gibi oldu. Artık o sahaf dükkânı birçok insanın ziyaret ettiği bir yer oldu. Yahya'nın defteri ise o müzede sergileniyordu.

KAYSERİ

Başına takılı taçtır Erciyes,
Güzeller güzeli ilim KAYSERİ,
Cana candır Tekir'inde her nefes,
Dönmez tarifine dilim KAYSERİ.

Câmilerin kucak açar göklere,
Sanayiın hizmet sunar kentlere,
Ticaretin şöhret salmış yurtlara,
Sende öğrenilir ilim, KAYSERİ.

Payı büyük eserlerde SİNAN'ın,
Şifâda eli var İBN-İ SÎNA'nın,
Nakış nakış işlenmiştir her yanın,
Ustaca dokunmuş kilim KAYSERİ.

Sen çekersin ancak garipler kahrı,
Erciyes'tir suyun menbağı, nehri,
Ulema yatağı, yatırlar şehri,
Gönlümün sevdâsı gülüm KAYSERİ.

Recep Çalkaner'im yaşadım sende,
Hayranın say beni, bendenim ben de,
Son arzum senden bu kabul etsen de,
Yatsa kollarında ölüm KAYSERİ.

Recep ÇALKANER

MÜNACAAT

Elimizden, dilimizden

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Azat eyle bizi bizden

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Şer mülküne açtık hasır

Sırtımızda günah, kusur

Nefsimize olduk esir

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Menfaat başımızda taç

Gözümüz aç, gönlümüz aç

Aklımız törpüye muhtaç

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Yığınlara “umut” olan

Bir acayip kara yılan

Gideni aratır gelen

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Mücahit cihadı bilmez

Akıncı firardan gelmez

Dağıldık toplayan olmaz

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Kula kulluk eylemekten

Ayıya dayı demekten

Yağ çekip, haram yemekten

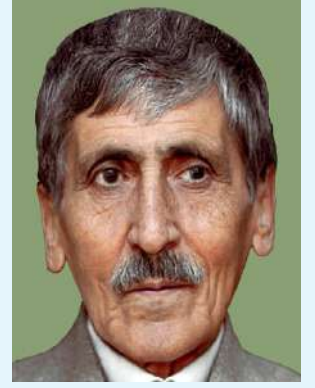
Bizi sen kurtar Allah'ım.

Hedefimiz ne sağ, ne sol

Muhammed (A.S.) yoludur hâk yol

Rahmetin bol, şefkatin bol

Bizi sen kurtar Allah'ım.

Abdurrahim KARAKOÇ

Bir toplumda, bir şehirde veya bir ülkede refah seviyesinin artması, korku ve tedirginliklerin kontrol altına alınması ve dünyaya insan olarak gelmenin bir yansıması olarak ortaya çıkan “yaşama sevincinin” canlı ve diri tutulması, orada yaşanan hayatın odak noktasına insanın yerleştirilmesiyle mümkündür.

İnsanın varlık sebebine göre kurulan şehirler, insanın umudu ve yaşama sevincine göre şekillenen yönetim anlayışı ile liyakat, alın teri ve itimat duygularının dumura uğramadığı yerler hala var mıdır? Elbette vardır ve bu yerler yüzölçümü ve nüfusuna bakılmaksızın eğitim, bilim ve kültürde inkişaflarını sürdürmektedirler. Hala insanlığın cazibe merkezi olmayı ellerinde tutmaktadırlar.

Bu çizgiyi yakalamanın en önemli aşamalarından bir tanesi de bir toplum, bir şehir veya bir ülkenin kendisine kimlerin hizmet edip etmediği noktasında, sahip olduğu farkındalıktır. Bu farkındalık o şehrin özü, ruhu ve medeniyet çizgisidir.

Gelişmiş toplumlarda çok sayıda gördüğümüz festival, şenlik ve anma günleri ile müze evler ve cadde, sokak ve meydan isimlerindeki şahsiyetlere, yerel bazda gösterilen sevgi, muhabbet ve vefa örneğidir.

İçinde yaşadığımız ve kültürüyle hemhal olduğumuz Kayseri’de bu noktaya bir türlü gelemedik. Kayseri’ye kim hizmet ediyor, insani değerlerini ve kültürünü kimler yaşatmaya çalışıyor, kimler bu uğurda çile çekiyor ve Kayseri’nin nimetlerini kimler topluyor. Bu denge unsuru, her dönem ihmal edilmiş ve günümüzde ise muallakta kalmıştır. Gücün, itibarın ve eşyaya sahip olmanın avantajları, her dönem kültürel ve insani değerleri gölgede bırakmıştır.

Bu sebepledir ki; Kayseri kültür ve Sanat Haftalarını yaşatamadık, dünya kültür mirasına bir festival armağan edemedik, sahip olduğumuz tarihi mirası tanıtamadık. Bu sebepledir ki, dünya çapında sanatçı, sporcu, yazar, bilim adamı ve siyasetçi yetiştiremedik.

Kendi atmosferi içerisinde, renkli ve süslü kelimelerin koşuşturduğu bir hayatı yaşıyoruz.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında; Kayseri’ye olan hizmeti ve katkıları unutulmuş, ahlakı, karakteri ve ilkeli yaşamı tarihin tozlu sayfalarında bırakılan önemli, şahsiyetlerden bir tanesi de Yunus Bekir’dir.

Yunus Bekir kimdir? Nerelidir? Hangi hizmetleri yapmıştır? Hayatı, insanı ve sevgiyi nasıl tasavvur etmiştir? Türk olmanın ve Türk kalmanın omuzlarına yüklediği tarihi görevi nasıl hayata aktarmıştır?

Devlete, devlet malına ve devlet görevine nasıl bakmıştır? Avrupa’nın çeşitli ülkelerine, neden gitmek zorunda kalmıştır?

Hangi cephelerde savaşmış ve kaç yıl zindanlarda yatmak zorunda kalmıştır? Bu ve benzeri soruları çoğaltabiliriz. Buradaki asıl amacım Yunus Bekir’in yaşam macerasını anlatmak değildir. Bu konuda bilgi sahibi olmak isteyenler, “Türkçü Gazeteci Yunus Bekir” isimli kitaptan istifade edebilirler.

Osmanlı Devleti’nin son döneminde yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel iflasın ezikliğini yaşamış, “zamanın ruhu” denilen inceliği özümsemiş ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni bir fırsat, yeni bir trampen ve yeni bir dinamizm olacağı düşüncesiyle, kollarını sıvayarak işe koyulan Yunus Bekir, geri kalmışlığı ortadan kaldırıp, gelişmiş batı toplumları seviyesine ulaşmak istiyordu. Bunun için de, bir başka deyimle, geri kalmışlığı besleyen, büyüten ve muhafaza eden

“Cehalet, Hurafe ve Fukaralığı” yenmek ve yok etmek için çalışmıştır.

Bu uğurda, en büyük destekçisi dönemin Kayseri Valisi Muammer Beydir. Bu kahraman iki insan için, “Kayseri’nin rengini, kokusunu ve dokusunu kurtarmış, muhafaza etmiş ve zenginleştirmiş insanlar” ifadesini kullanabiliriz. Bu fedakar, gözü kara ve yiğit iki insan Avrupa’nın herhangi bir şehrinde bu işleri yapmış olsalardı, şimdiye kadar kaç kez filmleri çekilir, belgeselleri hazırlanır ve haklarında onlarca kitap yayınlanırdı.

Vali Muammer Bey ile birlikte, Yunus Bekir’in Kayseri ve çevresine yaptıkları hizmetler, yarım kalanlar ve yapmak istedikleri işlerle ilgili geniş bilgi “Türkçü Gazeteci Yunus Bekir” isimli çalışmadan temin edilebilir. Vali Muammer Bey tarafından kendisine teklif edilen üst düzey görevleri, görev unvanlarını ve ücretleri reddederek bir gönül eri, gönüllü cengaver ve hizmet eri anlayışıyla hareket eden Yunus Bekir’in en önemli hizmeti 29 Ağustos 1910 tarihinde ilk Türkçe Gazete olan “Erciyes Gazetesi”ni yayınlamış olmalarıdır.

Kayseri bugüne kadar; sahip olduğu kurumları, imkanları ve yetişmiş elemanları ile Erciyes Gazetesi’nin yayınlanmadan önceki ve sonraki Kayseri’nin basın ve kültür dünyasının belgeselini hazırlayabilmiş olsaydı. İşte o zaman Vali Muammer Bey ve Yunus Bekir’in yaptıkları hizmetin önemi daha kolay anlaşılırdı. Bir toplumda, dürüst ve ilkeli yaşayan bu çizgideki kahramanlar ne kadar çok iyi tanıtılırsa, o toplumun varlığı ve kültür dünyası asla tehlikeye düşmez. Yeni nesil bu ruh ve dinamizmle hayatı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışacaktır.

Kayseri’ye hizmet edenlerle, nimetlerini toplayanlar arasındaki çelişkiye en güzel örneklerden bir tanesi de, bu gözü tok, gönü tok cengaver iki insanın hazin sonudur. Vali Muammer Bey onca kaymakamlık, valilik, milletvekilliği ve benzeri devlet hizmetinden sonra, ikinci eşinin vefatı üzerine varem hastalığına yakalanır. Talas İlçesinin Endürlük köyünde Turan Ağanın kendisine tahsis ettiği bir evde yoksulluk, sefalet ve hastalık içerisinde, 14 Kasım 1928 tarihinde vefat etmiştir.

Yunus Bekir ise Kayseri’ye kazandırdığı, mihenk taşı konumundaki çok önemli hizmetlerin ardından, dava arkadaşından daha farklı bir hayatı olmamıştır. Artık, yaş kemale erdikten sonra, oğlunun Şarkışla’daki memuriyetinden dolayı, oğlunun yanında kalmaya başlamıştır. 08 Ocak 1931 tarihinde vefat etmiş ve Şarkışla Garipler Mezarlığına defnedilmiştir.

Bu tarihten 45 yıl sonra, Yargıtay Üyesi yeğeni Ali Rıza Önder’in gayretleriyle, 21 Haziran 1976 tarihinde Şarkışla Garipler Mezarlığındaki kemikleri ve mezar toprağı Turan Köyündeki (Dimidere) yeni mezarına taşınmıştır.

Gücü, kudreti ve iktidarı ellerinde bulunduran bu iki insan isteselerdi, 1910’lu yıllarda vakıf arazilerini üzerlerine geçirirler, büyük paralar kazanırlar, önemli mevkilere gelirler ve hatta Kayseri’nin yarısını zimmetlerine geçirerek, sülalelerini zengin edebilirlerdi.

Tıpkı “Ayanlar Döneminde” olduğu gibi bu yağmayı yaparlar ve kimsenin “gıki” çıkmazdı. Ancak; ahlaklı, ilkeli ve idealist tavırlarını bozmayan bu insanlar zoru, çileyi ve onurlu olmayı tercih etmişlerdir. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Türk Devlet Yönetimi anlayışında ve Türk bürokrasisinde bu tür tuhaflıklar her zaman yaşanmıştır. Öyle ki vatanın ve milletin geleceğini teminat altına almak amacıyla, çeşitli cephelerde göğüs göğüğe çarpışan ve ellerinden kılıç hiç düşmeyen paşalar, saray içerisinde estirilen fitne, fesat ve tefrika rüzgârları sayesinde, cephelerden çağrılmış ve kelleleri alınmıştır.

Günümüzde; hâlâ, içtimai müesseselerimizde sadakat, ahlak ve fedakarlığın hiçbir anlamı kalmamış, yalalaklık ve şarlatanlık ön plana çıkmıştır. Kısacası, bize has vefasızlığı iki şekilde ortaya koyuyoruz. Birincisi, ya önüne duvar örerek burnunu kırıyoruz. İkincisi ise adını anmayarak, zamanın karanlık dehlizlerine bırakıyoruz.

Adını anmayarak, bir teşekkürü esirgeyerek, zamanın karanlık dehlizlerine bıraktığımız insanlardan bir tanesi de Yunus Bekir’dir. Kayda değer hizmetlerinin ardından, yaşlanınca bir kenara itilen, aranıp sorulmayan Yunus Bekir oğlunun hi-

mayesinde rahmeti rahmana kavuşmuş ve emaneti asıl sahibine, onurlu bir şekilde teslim etmiştir. Şarkışla Garipler Mezarlığındaki kimsesizliği 45 yıl sürmüş, 1976 yılında doğduğu topraklara ancak kavuşabilmiştir.

Ebedi istirahatgâhındaki yalnızlık ve sessizlik, 2008 yılına kadar devam etmiştir. Yunus Bekir'in çalışmaları, mücadelesi, edebi kişiliği ve gazeteciliği hakkında çalışmalar yapan, bilgi ve belgeleri toplayan Yargıtay üyesi yeğeni Ali Rıza Önder'in vefatından sonra, çocukları Yunus Bekir'in çalışmalarının derlendiği bazı dosyaları, tarih araştırmacısı Hüseyin Cömert'e vermişler.

Sayın Hüseyin Cömert, beni arayarak Yunus Bekir'le ilgili çok önemli bilgi ve belgelerin olduğu klasörlerin varlığından bahisle, bu değerli insanın unutulmaması ve Kayseri kültürüne kazandırılması amacıyla, gerek bir kitap çalışması veya belgeselinin hazırlanmasının üniversiteye yakışacağını ifade etti. Hemen kabul ettim. Gittim, Yunus Bekir'e ait dört klasör dosyayı teslim alarak, üniversiteye getirdim ve konuya muhatap olan ilgililere teslim ettim.

Aradan iki yıl geçtikten sonra, Sayın Hüseyin Cömert beni arayarak, dosyaları kendisine teslim edenlerin, dosyaların akıbetini sorduklarını ve bir çalışma yapılıyorsa, hangi aşamada olduğunu öğrenmemi ve bu konuda bir gayret yoksa dosyaları iade etmemi istedi. Üniversitede, dosyaları teslim ettiğim akademisyenlere gittim. Henüz bir çalışma olmadığını öğrenince, dört klasörü geri aldım.

Klasörleri ben inceledim. Karşımda müthiş bir hazine ve bu hazinenin içerisinde, idealist bir insanın muazzam yaşam macerası, kaleme aldığı roman ve şiirler, Devletin çeşitli kademelerine ve önemli şahsiyetlere yazdığı edebi mektupları ile Türk toplumunun içinde boğulduğu "cehalet, hurafe ve fukaralığın" boyutları ve bu çamurdan kurtuluşa yönelik düşünce dünyası mevcuttu.

Dosyaları inceledikçe Yunus Bekir'i daha iyi tanımaya ve onu keşfetmeye başlamıştım. Bununla birlikte, kendisine olan uzaklığım ve bilgi yetersizliğimden de utanıyordum.

Hüseyin Hocamı arayarak, bu hazinenin kaybol-

maması ve Kayseri kültürüne kazandırılması amacıyla bir kitap çalışmasını birlikte yapabileceğimizi ifade ettim. Kendisi uygun gördü ve mevcut bilgi ve belgelerden istifade ederek, Mayıs 2010 ayında "Türkçü Gazeteci Yunus Bekir" isimli bir kitap yayınladık. Çalışmanın basılmasını, Yunus Bekir'in ailesinden iş adamı Sayın Bahri Coşkun temin ederek, Türk kültürüne olan görevini yerine getirmiş oldu.

Yayınlamış olduğumuz bu çalışma, asla iddialı bir eser olmayıp, sadece unutulmuşluğa ve vefasızlığa karşı bir duruştan ibarettir. Oysa ki, dört klasördeki zengin bilgiler, her dönem için ciddi akademik çalışmaya ihtiyaç duymakta be bu alicenap davranışı, hâlâ sabırla beklemektedir. Kayseri'de ilk Türkçe gazete olan Erciyes Gazetesi'nin yayınlanmasının yüzüncü yılına denk gelmesi ve yıldönümü münasebetiyle Yunus Bekir'in hayırla yâd edilmesine vesile olmanın sevincini yaşıyorum.

Yunus Bekir'i tanıdıkça, Kayseri ve Türk kültürüne katkılarını öğrendikçe ve Kayseri'nin bu konudaki vurdumduymazlığını gördükçe, her gittiğim yerde Yunus Bekir'i anlatmaya başlamıştım. Ayrıca, gazetede köşemde yazıyor, yerel televizyonlarda Yunus Bekir'i ve davasını anlatan programlar yapmaya başlamıştım.

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği Başkanı Âlim Gerçel ile birlikte görev yapıyorduk ve her yıl "3 Mayıs Türkçüler Günü"nü çeşitli etkinliklerle kutluyorduk. 2010 yılının 3 Mayıs Türkçüler Günü programı için hazırlık yaparken, Türkçü Gazeteci Yunus Bekir'i de bu gün münasebetiyle anmamızın uygun olup olmadığını sordum. Sayın Âlim Gerçel, çok yararlı olacağını ifade ederek, hemen hazırlıklara başladık.

Öncelikle, Sayın Alim Gerçel ile Yunus Bekir'in Turan Mahallesiindeki mezarına gittik. Mezar mozaikle kaplanmıştı. Mozaik kaplama kışın soğuk ve donlarına karşı dayanamamış ve yer yer dökülerek, kopmalar meydana gelmişti. Mezarın tamir edilmesi gerekiyordu. Âlim Ağabey, iş adamı Sayın Ahmet Gülsoy'u arayarak vaziyeti izah etti ve mezarlığın tamirata konusunda yardımlarını istedi. Sayın Ahmet Gülsoy zaman darlığını da dikkate

arak, kısa sürede kesme taştan mezarı yaptırdı ve mermer kitabesini yeniledi.

Aynı zamanda Sahabiye Mahallesi Muhtarı olan Âlim Gerçel, Turan Mahallesi Muhtarı Mehmet Güngör ile irtibata geçerek faaliyet alanımızı genişlettik. Böylece, 3 Mayıs Türkçüler Gününü Turan Mahallesinde Yunus Bekir'in mezarı başında anaçamız, mezarın başındaki tertip ve düzenden Bahri Coşkun'un başkanlığında Turan Mahallesi Muhtarlığı sağlayacaktı. İki aşamalı olarak düşündüğümüz programın, 3 Mayıs Türkçüler Günü konu başlığı altındaki salon toplantımızı da Kayseri'de yapacaktık.

Düşündüğümüzden daha da güzel oldu. 3 Mayıs 2010 tarihinde öğleden önce Yunus Bekir'in mezarı başında toplandık. Şehirde çok sayıda gönül dostu iştirak etti. Turanlılarda, programa sahip çıktılar ve böylece 3 Mayıs Türkçüler Günü ile birlikte Türkçü Gazeteci Yunus Bekir'i Anma Programımızı başlatmış olduk.

Daha sonraki yıllarda, elde ettiğimiz olgunluğu bozmadan, programlarımızı aksatmadan sürdürdük. 3 Mayıs 2019 tarihinde ise onuncu kez bir araya gelerek, 3 Mayıs Türkçüler Gününü ve Yunus Bekir'i yâd ettik, ruhuna Fatihalar okuduk. Bu programların iki önemli ayağı olmuştur. Bunlardan birincisi Sayın Hüseyin Cömert'tir. Kendisi, Yunus Bekir'in önemini ve mücadelesini bildiğinden, unutulmaması ve yeni nesillere örnek olması açısından, gösterdiği ısrarlı tutumudur. İkinci ayağı ise Sayın Âlim Gerçel'dir.

Âlim Gerçel inandığı davanın mimarı ve hizmetkârlarından olan Yunus Bekir'i, Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinin faaliyetleri içine alarak ve 3 Mayıs Türkçüler Günü faaliyetleri ile birleştirerek, çok önemli hizmetlere öncülük etmiştir.

Kayseri'de ilk Türkçe gazete olan Erciyes Gazetesi'nin yayınlanmamasının yüzüncü yıldönümü münasebetiyle, 2010 yılında başlattığımız bu çalışma Kayseri'de, Koramaz Vadisinde ve Turan (Dimidere) Mahallesi sakinleri arasında yeni bir ruh ve yeni bir dinamizme sebep olmuştur. Adeta, hafızalarını geçmişe kapatan insanların gözü açılmış ve derin bir mahcubiyet içe-

risinde geçmişlerine, kültürlerine ve Yunus Bekir'e sahip çıkmaya başlamışlardır. Özellikle; Ankara, İstanbul ve İzmir'de yaşayan Turanlıların öncülüğünde, bir dernek kurmayı ve bu dernek marifetiyle yörelerine ve kültürlerine hizmet etmeye karar verirler. Uzun görüşmelerden sonra, 2018 yılında Kayseri Turan-Sarımsaklı Kültür ve Turizm Derneği kurulmuştur.

Kurulan dernekle birlikte, seyirci olarak kalmak istemediklerini ve yapılan faaliyetlerde görev almak istediklerinden, 2018 yılından itibaren 3 Mayıs Türkçüler Günü ve Yunus Bekir'i Anma faaliyetleri Kayseri Kültür ve Turizm Derneği ile Kayseri Turan-Sarımsaklı Kültür ve Turizm Derneğinin işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Programımız yine iki aşamalı olarak devam etmektedir. Her 3 Mayıs'ta öğleden önce rahmetli, Yunus Bekir'n mezarı başında toplanıyor, Kuranı Kerim okuyarak Fatihalar armağan ediyoruz.

Yunus Bekir'in şahsiyeti, mücadelesi ve eserleri ile ilgili olarak yapılan konuşmaların ardından, yıllardır birbirini görmeyen insanların orada kucaklaşmaları, buluşmayı bayram havasına dönüştürüyordu. Böylece rahmetli Yunus Bekir, varlığı ve hatıralarıyla, hâlâ ait olduğu Türk Milletine hizmet etmeye devam ediyordu. Ayrıca, programlarımızı her yıl desteklerini esirgemeyen Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Kayseri Gazeteciler Cemiyeti'ne teşekkür ediyorum.

Bir şeyh, derviş veya molla olmayan, örnek yaşamı ve bitmek bilmeyen mücadelesiyle bir Türk Milliyetçisi ve kahramanı olan Yunus Bekir'in mezarının bir türbeye dönüştürülmeden, mezarına mum yakılmadan ve bez bağlanmadan, ebediyete kadar devam etmesini diliyorum. Buradaki asıl görev, Kayseri Turan-Sarımsaklı Kültür ve Turizm Derneğine düşmektedir.

Her yıl 3 Mayıs'ta Türkçüler Gününü kutlamak ve Türkçü Gazeteci Yunus Bekir'i yâd ederek ruhuna Fatihalar okumak üzere, Turan Mahallesinde buluşmak ümidiyle, Anadolu'da yayın hayatını sürdüren en uzun ömürlü dergi olan "Erciyes Dergisi"nin 509. (Beş yüz dokununcu) sayısını tebrik ediyor, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

O smanlıya lâle gelmeden önce Anadolu halkı gelincik çiçeğine lâle dermiş. Peki, nasıl bir görünüme sahiptir gelincik çiçeği?

Gelincik çiçeğinin ortasına tohumları vardır. Yaprakları kırmızıdır ancak zamanla tohuma yakın olan kısımlar siyahlaşır. İncecik bir gövdesi vardır, öyle ki dal bile denemeyecek kadar naiftir.

Yalnızca bir rüzgar bile koparmaya yeter onun hayatını.

Yapraklarının ömrü kimi zaman bir gün bile dayanamayabilir hayata.

Anlayacağınız Anadolunun lâlesi bile başkadır Avrupadan.

Görüntüsünün ötesinde fitratı başkadır.

Anadolu lâlesi her zaman kan kırmızıdır.

Tektir Anadolu lâlesi.

Halk arasında konuşulan bir rivayete göre, gelincik çiçeği sayısınca şehit kabri vardır.

Halk, gelincik çiçeğinin açtığı yerde şehit kabri olduğuna inanır.

Bu yüzden gelincik çiçeğinin kan kırmızı açtığı düşünülür.

Yeni dünyada insanlar ilk hayata atıldıklarında, hayatın rengine, debdebesine ve rekabetine aldanırlar.

Herkes daha iyi olmak ister, idealleri uğrunda binlerinin üzerine basarak yükselmek onun için yapılabilir bir şeydir.

Daha etkili bir avukat, müdür, işçi olmak isterken insanlıklarını zedelediklerinin farkına bile varmazlar.

Aslında bu durum farklı değildir onlara göre çünkü ilk hayata atıldıklarında onlar da ezilmiştir.

Fitratımıza uygun mudur bu durum?

Bunun cevabını şöyle arayalım.

Kim üzerine bastığı ilk kişiyi unuttur?

Kim o ilk kişiyi ezerken vicdanının sesini hiç duymadığını iddia edebilir?

Sonrakilerde artık alışır vicdanının sesine insan. Duymaz olur. Vicdanının sesini susturmayı öğrenir.

Ben mi değiştireceğim bu düzeni, diye düşünürler vicdanlarını susturmak için. Ama bu sorunun cevabı gerçekte “evet” tir. Tek bir kibrit çöpü geceyi aydınlatamaz.

Evet, ama kibrit çöpünün yaktığı orman haftalarca geceyi aydınlatabilir.

Herkes fitratına uygun olanı yapsa, herkes duysa vicdanının sesini ve hatırlasa hayatında vicdanı aslanan geçmişini çözülür kuşkusuz.

Peki, Anadolu lâlesine sonra ne olur?

Bilindiği gibi hassastır Anadolu lâlesi, fitratı böyledir.

Kimisi rüzgara kapılır yaprak yaprak kaybolur, kimisi de direnir hayata ayakta kalır ama içi kararmaya başlar, insanlığı kurur.

Bu onları belki daha ‘başarılı’ yapar diğerlerinin gözünde, daha güzel görünür. Ama aslında bu

kararma hayra alamet değildir, Anadolu lâlesinde...
Ve kararan Anadolu lâlesi bir hafta bile geçmeden
kuru bir dal olarak kalır.

Dağılmadan olduğu yerde kuruyan çiçeğin
tohumları yayılamaz etrafa. Ama dağılanlar gelecek
yıla onlarca tohum bırakır. B

ir yıl evvel tek başına açan Anadolu lâlesi, ertesi
yıl onlarca açabilir.

Kısa vadede kaybolmuş görünen bu çiçek, her
geçen yıl çoğalarak varlığını devam ettirir.

Anadolu insanının fitratında merhamet vardır,
kardeşlik vardır, sevgi vardır.

Anadolu insanının gönlü kibir, kin, kötülük
kaldıramaz.

Her birimiz bir Anadolu lâlesiyiz aslında,
birbirinin aynı olan ve birbirine üstünlüğü
olmayan.

Hassasız, Avrupa lâlesi gibi sert duramayız,
yumuşar yüreğimiz. Ama unutmamalıdır insan,
bu hassas Anadolu lâlesi çok kez hassaslığıyla
kazanmıştır hayat savaşını.

Her kurudu kaldı sanıldığında ertesi yıl çoğalarak
açan ve şehit kanyla sulandığı için kızıl açtığına
inanılan bu Anadolu lâlesi, şehitlerin bir ölüp bin
dirildiğiyle ilişkilendirilebilir.

Her çiçeğin tohumu içinde durur, aslını hatırlatır.
Ve her insanın fitratında aslı vardır, atası, özü
vardır.

İnsan aslına döndüğü sürece geleceğini var eder.

Aslını koruduğu sürece güzelliği saf ve daim olur.

İnsanın aslını unutmuş olanı, tohumuz çiçek
gibidir.

Devam ettiremez aslını ve varlığını.

Kendi aslını beğenmeyen bir gelincik çiçeği
düşünün, Avrupa lâlesine özenen.

Tohumunu yok etse içinde, Avrupa lâlesinin
tohumunu oluşturabilir mi? Veya Avrupa lâlesi
olabilse halinden memnun kalır mı?

Özgürlüğe alışmış olan, canı nerede isterse
orada açan Anadolu lâlesi, kendisine açması için
belirlenmiş olan sınırlı alanda yaşayabilir mi?

Anadolu, gelincik çiçekleriyle daha güzel.

BABA OCAĞI

Tek odalı bir ev küçücük pencere,
Bir köşesi ambar, baca ile tencere,
Seni anlatmadan bu gençlere,
Anılarla göçtü gitti baba ocağı.
Mutfak var nede misafir odası,

Dört nüfusun o sıcacık yuvası,
Ayakta tutuyordu anamın duası,
Yerinde ısırganlar bitti baba ocağı.

Duvarlarda sıva yok, yerler toprak,
Sekmende minder şahane oturak,
Çatıda kar, zor damladan kurtulmak,
Zamana yenildi terk etti baba ocağı.

Bir tek odası vardı, başka yoktu ama
Yün yataklar serilirdi sedire yan yana,
Hiç perde takmadık küçücük cama,
Yıllarca bacası tüttü baba ocağı.

Elektirik nerede gaz lambası yakardık,
Mantar tıpalı şişeye gaz yağı katardık,
Güneş batınca da hemen yatardık,
Sabahları çilli horozu öttü baba ocağı.

Saftık dürüstük sözümüzün eri,
Bazen karıncalar sarardı her yeri,
Dimdik ayakta durmuş yıllardan beri,
Sonunda bıraktı gitti baba ocağı.

Yıllar geçince unutulmasın aradan,
Söylesem bitmiyor hepsini sıradan,
Kim bilir kimler gelip geçti buradan,
Hepimizi adam etti baba ocağı.

Yanarımda ben o günlere yanarım,
Kalan taş duvarlarında anılar ararım,
Suyuda kurumuş önündeki pınarın,
Yerinde yabani otlar bitti baba ocağı.

Viran oldu artık baca tütmeyecek
Çatısına çıkıp bülbüller ötmeyecek
Şevki derki; hasretim hiç bitmeyecek
Bu vedan bana yetti baba ocağı.

Şevki TANRISEVER

Insan asla yalnız kalamıyordu, derinlerde bir yerlerde hissetti bunu. Dile gelmeyen bu düşünceler aslında kelimelere de dökülemezdi. Çünkü düşündüğü şey yalnız kalıp kalmadığı değil peşini bir türlü bırakmayan anılardı. Her Salı ve Perşembe bu denli yoğun olurdu. Şimdi havanın daha da erken kararmasıyla düşünme süresi de artmıştı. Gece ışığı yakmadan oturmayı huy edinmişti. Tam 17 yıldır. Son ay doğup da batmadığından beri ışıkları hiç yakmazdı.

Bu gecenin farklı bir havası vardı. Ne saat geçmek bilmişti ne de düşündüğü şeyi anlayabilmişti. Aklında bin bir düşünce vardı ama o birine odaklanamıyor, hepsini birden düşünmeye çalışıyordu. Sanki başaracaktı gibi. Ama o aklının ücra köşelerinde kaybolup gittikçe kalbi sıkışıyor, avuçları terliyordu. Yılların kırıstırdığı alnında terler birikmişti. Cebindeki mavi çizgili mendiliyle siliverdi. Kurtulması lazım geldiğini biliyordu da bir türlü nasıl başaracağını kestiremiyordu. Oda değiştirmeyi denedi, olmadı. Bir şeyler yemeye çalıştı, içi almadı. Uzanmak istedi, yüreğindeki ağrı izin vermedi. Anladı ki, eskilerden yadigâr, “vehim krizleri” gelmişti. Düşünmemeye çalıştı. Cenin pozisyonunda oturma odasının halısına kıvrıldı. Gözleri istemsizce kapanırken bomboş evde iğne atsan düşmezmiş gibi hissediyordu. Bir uğultu vardı, sandı ki herkes evin içinde. Göz kapakları ağır-laştıkça silikleşiyordu her şey.

Gözlerini açtığı anda kaç zamandır orada kaldığını bilemedi. Nerede olduğunu hatırlayamadı. Ama kafasının içindeki düşünceler, konuşmalar, görüntüler durulmuştu. Bir işçinin ağır bir işten sonra evine geldiğinde hissettiği gibi hissediyordu. Yorgun bitkin ama bittiği için de şükredesine... Doğrulmak istedi: Göğsündeki ağrının nüksedeceğini düşünerek yavaşça doğruldu. Aksine her uzvu hoş bir rahatlamaya kavuşmuştu. Artık pencerenin önüne geçip sakince ayın hilal halini seyretmeye koyulabilirdi. Belki birkaç saat de uyurdu.

“Öyle olmasaydı da böyle olsaydı, nasıl olurdu?” diye düşünülerek geçirilmiş gecenin sabahından

aydınlık beklenemezdi. Aksine o sabah, sanki deliksiz bir uykudan uyanmış gibi dinçti. Sakal tıraşını oldu, kahvaltıyı hazırlamaya mutfığa geçti. Sofrayı her hafta bugün yaptığı gibi donattı. Saat 9 olmadan da kapısı çaldı. Tokmağın sesi önce beyinde zonkladı, sonra da kalp atışını hızlandırdı. Dükkü halinden eser yoktu şimdi; çevikti, istekliydi. Kapıyı da açarken bu duyguları aksetmişti sanki. Karşısındaki güzeller güzeli kız önce irkildi sonra karşısındaki şefkat dolu yüzü görünce gülümsedi. Karşısındaki yüzde bir çift gökyüzü gibi duran mavi gözler, diğerlerine korku salsa da, ona özlediği şeyleri hatırlatıyordu. Neydi o özlediği şeyler ki? Zaten onu da buralara getiren bu sorunun cevabı değil miydi?

Nedensiz bir telaşla içeri girdi genç kız. İkisi de tarifsiz duygular yaşıyordu. Ortamın havasını değiştirmek için kızla konuşmaya başladı:

– Hoş geldi kızım. Geç içeri, geç.

– Hoş buldum.

– ...

–Yine sofrayı hazırlamışsın. Ne diye zahmet edersin, Yaşar amca? Ben buraya boşuna mı geliyorum?

Gülerek, sitemle söylenmiş bu sözlere hiç alınmamıştı Yaşar. Çünkü ikisi de birbirini çok iyi tanıyor. “Kızım” diye hitap ettiği Aybike de insanın komiğine gidecek şekilde söylediğinin farkındaydı. Kendisi de güldü ama bir yandan da kızarmıştı. Hemen arkasını dönüp hızla mutfığa girdi. Çay, ocağın üzerinde fokurduyordu. Altını kapattı, çırpılmış yumurtaları sahana döktü ve pişirmesi için Yaşar amcasına tahta bir kaşık verdi. Kendisi de el-

lerini yıkamak için tuvalete gitti. Ardından paltonu çıkardı. Mutfağa gelene kadar gözüne takılan her yeri düzeltti. Etrafın tozunu kontrol etti. İyice temizlemek gerekir dedi kendi kendine. Yaşlı başlı adam sonuçta; kir pis içinde oturmamalıydı. Göz ucuyla bakacağım derken evi kolaçan etmeye başlamıştı. Yaşar amca elinde sahanla odaya girdiğinde Aybike'yi dolabın üzerindeki kitapları indirdiğini gördü. Şaşkınlıkla, kontrol edemediği ses tonuyla soruverdi:

- Ne yapıyorsun orada?
- Şey... Ben...
- Kızmadım kızım. Şaşırdım sadece. Yoksa isteğin gibi bakabilirsin her yere. Bu ev senin. Ama daha kahvaltı etmedik. Gel iki lokma bir şey ye.
- Ben yedim de geldim Yaşar amca.
- Olsun kızım, gel hadi. Bana eşlik et bari.
- İyi madem.
- Uzat bakalım tabağını.
- Yok, ben alırdım.
- Uzat dedim.
- ...
- Geçen geldiğinde sevdiğin ekmekten yaptım. Bak bakalım bu sefer de olmuş mu?
- Eline sağlık, zahmet ediyorsun. Ben alırdım.
- Ne zahmeti kızım, ye hadi.

Aybike, hizmet etmek için geldiği evde her defasında hizmet görmenin mahcupluğunu yaşıyordu. Yine de evinde gibi hissediyordu ve kendine bile itiraf edemese de bu çok hoşuna gidiyordu. Hoşuna giden şey kendine hizmet edilmesi değil kendisiyle ilgilenilmesiydi. Karşısındaki bu ihtiyar adama haftanın her günü birisi gelir evini derler toplar, temizliğini yapar giderdi. Çünkü köylü ona minnet duyuyordu. Minnet duyanlardan birisi de Aybike'nin anne baba dediği kişilerdi. Onlar da iyice yaşlanmışlardı. Eskiden annesiyle birlikte gelirdi bu eve. Yaşar amcası ona birtakım şeyler öğretir annesi de temizlik yapardı. Okula gidememişti ama okula giden bir çocuk kadar bilgiliydi. O da annesi babası gibi bunun için sonsuz minnet duyuyordu Yaşar amcasına. Bir başka şey de köyün

diğer kızları onun yaşına geldiklerinde ilk çocuklarını kucaklarına alıyorlardı. Aybike ise Yaşar amca sayesinde çok farklı yetişmişti, hem o istemedi evlenmeyi hem de ailesini engelleyen bir şeyler vardı, bunu hissediyordu. Her ne olursa olsun şu an evinde çeyizleri değil kitapları vardı. Bu bile burada olmak için yeterdi.

Kahvaltı her zamanki gibi neşeli geçmişti. Ama Yaşar amcada uzun zamandır fark ettiği duygusal değişiminin bedenine de yansıtıldığını görüyordu.

Aybike hislerinde yanılmazdı; olağan akışın dışında bir şeyler olacak gibi seziniyordu. Yine de hiçbir şey sormadı, her zamanki gibi kahvaltı masasını toplamaya koyuldu.

Mutfakta işi bitince oturma odasına geldiğinde bir de baktı ki Yaşar amca sessizce evin tozunu alıyordu. Aybike'yi görünce yaramazlık yaptıktan sonra suçüstü annesine yakalanmış çocuk masumluğuyla konuşuverdi:

- Ev süpürülmeden toz almazsın ama işini hafifleteyim diye buradan başladım kızım.
- Ama ben bunun için gelmiyor muyum buraya Yaşar amca? Köylü görse ne der?
- Biliyorum kızım da... Sen işin bitmeyince oturmazsın ki yanıma, şöyle karşılıklı konuşalım. Hem... ben büyüğüm. Sen ne zaman büyüdün de bana iş göstermez oldun?
- Ne çabuk unuttun bensiz yapamadığın işleri?

Hem otoritesini hatırlatmıştı hem de mevzu-yu değiştirmişti Yaşar amca. Hâl böyle olunca Aybike'ye de ona uymak düştü. Ev dip bucak temizlenmedi. Her iş birlikte görüldü ve en mühimi ise işler öğlen sonuna bitmişti. Ayaz biraz kırılmıştı güneşin sayesinde. Bu yüzden bahçede yorgunluk çayı içeceklerdi.

Aybike, Yaşar amca'yı zar zor ikna edip çayın yanına atıştırmalığı hazırlamasında yardım ettirmeydi. Mutfağın penceresinden çaydanlığı dışarı koydu. O sırada Yaşar amcanın ona her zamankinden daha dikkatli baktığını gördü.

Garibine gitmişti ama yine bir şey dememişti. Bir şeyler olacağı kesindi.

Yaşar amca, Aybike'nin koyduğu çaydanlığı ak-

sak dengesiyle aldı, masaya getirdi. Biraz gergindi. Bugün beklediği gün olacaktı. Yıllardır beklediği, geleceğinden umudu olsa da uzak bir hayal gibi gelen o gün... Birkaç dakika sonra gerçekleşebirdi. Ama az daha sabretmeliydi. En azından onu anlatacaklarına hazırlamalıydı. Başını yine kuzeye çevirmiş dururken Aybike çıkageldi. Pek de samimi olmayan, stresli bir gülümsemeyle karşılayarak Aybike'yi hazırlamaya başlamış oldu, istemsizce. Çünkü Aybike, artık emindi garip bir şeylerin olduğundan. Sormaya da cesaret edemiyordu. Ama bahçede oturmaya başladıklarından beri hiç konuşmamışlardı. Nihayet cesaretini topladı ve sordu:

–Yaşar amca, neyin var? Bugün pek bir durgunsun.

Soru karşısında irkilen Yaşar amca önce ne diyeceğini bilemedi. Biraz durup düşündükten sonra Aybike'nin kendisindeki bu halin farkına vardığını görünce konuşmaya başlayabileceğini anladı:

–Hatırlar mısın güzel kızım, sen yedi sekiz yaşlarındaydın. Annen kasabaya hemşirenin çocuğuna bakmaya giderdi, baban da madende çalışırdı. Seni de benim yanıma bırakırlardı.

–E..evet.

Yaşar amcanın bu hatırlatması Aybike'de başka şeyleri çağıştırmıştı. Mesela annesine sorduğu soruları...

Annesine derdi ki “Beni neden ebeme bırakmıyorsunuz da Yaşar amcaya bırakıyorsunuz?” ardından gelen cevap da hiç değişmezdi: “Niye Aybike'm, Yaşar amcanı sevmez misin?” ve Aybike'nin kuzenleriyle geçirmesi gereken zamanların acısını çıkarmak istercesine annesine söylenirdi.

Annesi hiç sıkılmadan, en baştan anlatırdı ona: “Aybike'm, sen de biliyorsun, eben o kadar çocuğa nasıl baksın?”

Hem sen Yaşar amcanın yanında okuma yazma öğreniyon, resim yapıyon. Yaşar amcan bu köydeki hatta bu kasabadaki en güvenilir insan. Ona emanet etmeyeyim de seni kime emanet edeyim? Gözüm arkada mı kalsın?”

Bu açık ve net anlatım Aybike'yi sakinleştirirdi.

Annesinin söylediği her söz de doğrudu. Yaşar amcası bu yörenin en güvenilir insanıydı. Önceden hem asker hem doktormuş, babası öyle demişti. Buraya tayini çıkmış yıllar yıllar önce, bir daha da ayrılmamış. Zamanla insanları tedavi etmeye başlamış, dertlerine derman bulmuş hem de bunlardan hiçbir karşılık almadan. Evini yalnızca askeriye almıştı. Yeri geldiğinde hastanın parası yoksa ilaç paralarını kendisi ödemişti. Bunları da hep başkalarından duymuştu Aybike. Yaşar amcanın ağzından bunları duymak imkânsızdı, anlatmazdı yaptığı iyilikleri. Bazen de diğer köylere giderdi ama bunları anlatırdı. Çünkü o zamanlar civar köylerde ebe yokmuş ve Yaşar amca da doğumlara gidermiş. Gittiği her kadın en geç on altısında evlenmiş çocuk annelermiş. Aybike'ye “Sen böyle olmayacaksın!” dermiş. Hiçbirini unutmamıştı Aybike. Aslında unutup unutmadığını da bilmiyordu. Çünkü hatırlaması gerekmiyordu.

Aybike'nin dalıp gittiği yerden binlerce kez geçmişti Yaşar amca. Hem de her gece.

Onun hiç hatırlamadığı anılarda boğuluyordu bazen.

Şimdi sıra birlikte kurtulabilmekteydi. Yaşar amca uzunca bir müddet bekledi. Ara sıra o da dalıyordu ama içindeki tuhaf duygu kendini kaybetmesine izin vermiyordu. Aybike'nin de onu dinlemesi gerekiyordu. Ufak bir çıtırdı Aybike'yi anılardan uzaklaştırmaya yetmişti. Yaşar amca devam etti:

– Beni ne zamandan beri tanıyorsun?

– ...

– Hı?

– Ben kendimi bildim bileli sen varsın yanımda.

Öyleydi. Aybike'nin varoluşundan beridir yanındaydı Yaşar amca. Nasıl oluyordu ki bu? Hem niye yanındaydı? Sorular daha fazla aklını karıştırmadan Yaşar amca devam etti:

– Ben bu köye geldiğimde 30'larımdaydım. Delikanlıydım. Hem doktordum hem de asker. Nasıl bir gurur ama! Şehirde yapamadım. Üstlerimden emir almak hoşuma gitmiyordu. Ben de araştı-

dım, burayı buldum. Jandarmadan başka kolluk kuvveti yoktu. Buraya gelirsem rahat ederim sandım. Yabancıydım köye ama kendime nasıl güveniyordum! Sanki küçük dağları ben yarattım, tövbe haşa... Ama o zamanlar öyleydim, yalan yok. Kendimi erişilmez sanıyordum. Astığım astık, kestiğim kestikti. Mahkeme yokmuş gibi suçlunun cezasını veriyorum, bir yandan da hastaları iyileştiriyorum. Aman Yarabbi, bu ne güçtü! Kendimi yenilmez sanıyordum...

Aradan birkaç yıl geçti. İyice şımarmıştım. Had-dimi aştım... Kendimin farkında değildim...

– Sonra ne oldu?

Mütevazi bir gülümsemeyle:

– Çok sevdim. Bir çift göze vuruldum. İstedğim her şey benim oluyordu o zamana kadar. Kimsede yoktu ama bende radyo vardı, arabam vardı. Anladım ki bunların hepsi boşmuş... Ona duyduğum sevgi beni kendime getirdi, özüme döndürdü. Başta ödün vermedim tabi, sonraları fark ettim hatalarımı... Onun sevgisi bana hangi çiçeğin ne zaman açtığını öğretti, bana korkmayı öğretti.

Mütevazi bir gülümsemeyle:

– O da seni sevdi mi?

– Sevdi!

– Evlendiniz mi? Ne oldu sonra?

– Evlenemedik...

– Ya, neden?

– Olmaz dediler.

– Kim dedi?

– Ailesi...

– Senden iyisini mi bulacaklardı? Ne diye istemediler?

– ...

– Kime verdiler kızını?

– Kimseye.

– Nasıl kimseye? Seni istemediklerine göre verecek başka birisi vardır illa.

– Vardı.

– Eee ona vermediler sana vermediler, ne oldu bu kıza?

– ...

– Anlatmayacak mısınız?

– Hele dur soluklanayım. Yıllar yılı geçti, ilk sana anlatıyorum.

– Beklerim ben seni. Adı neydi?

– Gökçe.

Yaşar amca çayını birkaç defa yudumladıktan sonra konuşmaya kaldığı yerden devam etti:

Zor günlerdi o zamanlar. Kan davası güdüldü. Bu husumeti bitirmek için de kız alır kız verirlerdi. Gökçe de istemediği biriyle evlendirilecekti. Ben bunun haberini alana kadar onunla hiç konuşmamıştım. Arada sırada karşılaşırsak gözlerimizle gülerdik birbirimize...

Ama her şey o kadar toz pembe değilmiş, geç fark ettim. Ama geç kalmadım. Onu babasından, dedesinden istedim. Vermediler, yine istedim. Kovdular, dövdüler yine de yılmadım.

Kapıdan kovulduysam bacadan girdim. Yeri geldi tehdit ettim babasını. Hatta birkaç defa ağabeylerini nezarethanede sabahlattım. Fayda etmedi. Sonunda kararlaştırdık, kaçacaktık. “Dayanamıyorum.” dedi. Meğer dayak yemiş evde. Hiç söylemezdi.

Bir gece babasının ağabeyleriyle konuştuğunu duymuş. Ertesi gece Gökçe’ni, Gökçe’yi takas edeceklermiş. Ben de her gece evlerinin etrafında dolaırdım. Bir yolunu bulduk konuştuk o gece.

Kısa kısa anlattı. “Kaçalım.” dedi. Sabahı beklemeden kaçtık. Yukarı köyden babam gibi sevip saydığım adamın evine vardık.

Hemen döşek hazırlandı. Bir de imam çağrıldı. Kendi aramızda nikâh kıydık. Evlenmiştik artık. Bizi kimse ayıramaz diye düşünüyorduk...

Yerimizi uzun süre bulamadılar tabi. İki üç ay sonra haber geldi ki kaldığımız eve baskın yapacaklarmış. Ama biz onlardan önce davrandık, karakola sığındık. Karakolun önü birbirine girdi. Onun sülalesi, sülalesinin kanlıları hepsi beni gördükleri yerde öldüreceklerdi. Eskiden olsa deli ce-

saretimle çıkardım karşılına. Ama yapamadım... Gökçe gebeydi. Doktordum ya ben hani, anladım hemen. Oğlumuz olacaktı, öyle sandım...

Velhasıl oradan bizi o küçücük yavru kurtardı. Töre gereği gebe kadınla kocasına dokunulmazmış. Gökçe, çıkamayacağımızı anlayınca deyiverdi bana bu töreyi. Kollarımı kıvırdım, silahımı bıraktım, çıktım dışarıya. Önce ne yapacaklarını bilemediler. Saldırmaya çalışanlar oldu, aile büyükleri durdurdular. Benim öylece karşılına çıkmam barış için geldiğimi gösteriyordu. Eğer bana bir şey yapmış olsalardı töre bozulurdu ve bana yapılanın aynısı yapana da yapılırdı. Yani kısasa kısas... Olmadı şükür. Ben "Gökçe benim helalimdir. Karnında da çocuğumu taşıyor." dedim. Sonra içeriden Gökçe geldi yanıma. Gerçekten de kimse bize bir şey yapmadı o gün. Günler, aylar geçti. Gökçe'nin karnı git gide büyüdü. Doğum vakti iyice yaklaşmıştı. Gökçe'ye bir huzursuzluk çöktü. Günden güne eridi. "Gidelim buralardan." diyordu sürekli. Ben de "Doğduğun topraklardan çıkarmam seni." Diyordum. Keşke de demeyeydim...

Doğumunu dolunayda yaptı Gökçe'm benim. Çok güç geçti.

Bir türlü toparlayamadı kendini. Ama kızımız olduğunu öğrenince yüzü aydınlandı. Nur inmiş gibiydi...

Yaşar amca başını önüne eğmişti. Artık gözyaşlarını saklayamaz olmuştu.

Hıçkırıkları artarken Aybike'nin sesiyle irkildi:

-Kızına ne oldu peki?

Yaşar amca kafasını yavaşça kaldırdı. Artık hiçbir şeye acelesi yoktu. Deniz kadar duru gözleri kan çanağına dönmüştü. Kısık bir sesle:

-Ben böyle olsun istemezdim, kızım. Bana baba de isterdim. Her anında yanında oldum ama yetmedi, son nefesimi vermeden bana bir kere baba demeni istedim. Bakamadım sana yavrum. Yetemedim sana...

Aybike, Yaşar amcanın ne demek istediğini bir türlü idrak edemiyordu. Aklı karışmıştı. Elleri buz kesmişti. Boğazı düğümlenmişti sanki, kelimeler çıkmıyordu. Yaşar amca da başını önüne eğdi tek-

rar. Konuşmaya devam etti:

-Ana baba dediğin insanların çocukları olmuyordu. Çok istediler seni. Biz bakarız dediler... Yoksa açlıktan ölecektin. Yeni doğmuş bebeğe ben nasıl bakardım? Mecbur kabul ettim ama şartlarım vardı. Seni ben büyütecektim, ben yetiştirecektim. Onlar sana hiçbir zaman "Kızım." demeyeceklerdi. Paraya ihtiyaçları olunca yardım edecektim. Ama bana "baba" diyemeyecektin. Ananı tanıyamayacaktın. Bir gün mezarına gidip su dökmeyecektin. Kabul ettim.

Aybike susuyordu. Yaşar amca ağlıyordu. Kendini konuşmaya mecbur hissetti, devam etti:

-O gece, doğduğun gece havaya üç el ateş sıktım, adettendir diye. Bunu duyanlar da birbirine haber etmişler. Gökçe'min babası da duymuş. Nasıl oldu nasıl ettiler anlamadım. Ananı uyurken vurdu. Beni yaraladılar. Seni alıp gideceklerdi, şimdi baba dediğin adam izin vermedi. Borçlu hissettim kendimi. Yanımda sağlıklı olduğunu bilmek yetti bana kızım. Yalvarırım anla beni. Hiç kolay değildi. Mecbur kaldım.

-Şimdi niye söylüyorsun peki?

Kızgındı Aybike. Aslında nasıl hissetmesi gerektiğini bilmiyordu ama bu cümle dökülürken ağzından öfke saçıyordu.

-Çok hastayım kızım. Ölüyorum. Sana bunu ben anlatmasaydım kimse anlatmazdı.

Aybike önce kabul etmese de Yaşar amcanın asla yalan söylemeyeceğini bilirdi.

Anlattıklarının harfi harfine doğru olduğunu seziyordu. Ama kabullenemiyordu. Uzunca bir süre içeride kaldı. Çıkmadı.

Gece oldu, anası babası telaşlanmıştı. Yatsıdan sonra Yaşar amcanın beklediği gibi kapı çalındı.

Kapıyı Aybike açtı. Eli yüzü şişmişti. Bu hali anesini babasını daha da telaşlandırdı. Ama o geri durdu, soğuk davrandı.

Annesi yavrusunun ellerinden kayıp gittiğini anlamıştı, son bir çırpınıyla onu kendine çekmeye çalıştı ama Aybike direndi. Babası:

-Hadi kızım evimize gidelim, geç oldu.

-Ben evimdeyim zaten.

TEPSİ MANTISI TELAŞESI

Nurettin DOĞAN

Ocağın başında bir telaş, bir telaş görseniz.
Anşappa dört dönüyo.

Mantı ocağın üstünde gızarıyor.

Yingem sarımsak dövecinde sarımsak dövüyor.
Appam torba yoğurdunu özüyor.

Torba yoordu eşkimesin diye guyuya sarkıtılır bizim
bağda .

Booön şeerden misafirlerimiz var.

Guyunun başında tepsi mantısı yenecek.

Babamın asker arkadaşı yanına bebesi beliğini almış
avradıyla bağa gelmiş.

Şimdi babamla bağı geziyorlar.

Babannem herifin kırk yılda bir misafiri gelmiş,
mantı yetişmeyecek gaygısında.

Özsaat olacak herşey onun için.

Amem domadis salatasını çinko sahana yapıp
bitirmiş.

Bizim bağıın domadisleri, biberleri, hıyarları güççük
olur ama çok datlıdır. Bir garık da soğan ekti
babannem.

Herşeyi yilli salatanın anniyacağınız.

Guyudan aşırmayla suyu çektim, gırmıççaya
doldurdum.

Sofra çoktan guruldu guyunun başında.
Sumak galmamış gız.

Hemen topal Halimelerden al gel, yekin çabuk.
Sininin üstüne gaşıklar, bardaklar gonmuş.

Bizim pakır sini epii büyüktür.

Babaannemin çeyizinden galmış.

Oh salata sofraya gondu.

Mis gibi taze nane kokuyor ortalık.

Bazlamaları bu sabah bişirdi anam gilamada
ateşinde.

Sarı Bursa unu almış babam.

Teltel oldu hamuru.

Güççük ocakta aside bişti bile. Mantının arkasından
aside iyi gider.

Bağdan da dirmit üzümü getirecek hacı babam.
Misafirler, ev ahalisi bütün horanta sofraya oturduk.
Mantı yoğurtlandı, üstüne gıymalı, biberli, sayyağlı
salçası gezdirildi.

Sumağı ekildi.

Booön lüküs yaktı babam.

Epi uzağa koydu ki ergap, büyü ışığa gelir diye.
Erciyes'in eteğindeki bağların ülfezik ışıkları
yanmaya başladı.

İpil İpil derler bizim oralarda.

Şeerden belli belirsiz Azenler duyulmaya başladı.
Bağa garanlık çökmeye başladı.

Bu saatlerde yarasalar uçmaya başlar, sessizlik çöker
bağlara.

Besmeleler çekildi, mantıya kaşık sallamaya başlandı.
Canınız çekti mi bilmiyorum.

Benim bile çok canım istedi şu an.

Ancak isli ocakta pişmemişse mantı, gilamada
ateşi yanmamışsa, torba yoğurdu özenmemişse,
guyunun başına gurulmamışsa sofra, bazlamamız
yoksa, salatanızın biberi, hıyarı, soğanı, nanesi
bağdan değilse buatter datlı olur mu onu bilmem.

Alime teyze, çoluğu çocuğu evlenip Manisa'dan ayrılınca üç katlı bir binadaki dairesinde, tek başına yaşamaya başlamıştı.

Komşuları iyi insanlardı, ancak Alime teyze, yaz yaklaşınca huzursuz oluyordu. Çünkü her yaz komşuları ya köylerine, ya da yazlığa gidiyor, Alime teyze apartmanda bir başına kalıyordu.

Ramazanın yaz aylarına denk geldiği zamanlar, bu yalnızlık ona daha da hüüzün veriyordu. Çocukları ayaküstü gelip, gidiyorlar, annelerinin burukluğunu, hüznünü, hasretini fark etmiyorlardı bile.

Zamanla çocuklarının ziyaretleri iyice seyrekleşmişti. Ramazanın Ağustos ayına geldiği bir yıld.

Yine komşuları apartmandan ayrılmışlardı. Alime teyze yalnızlığına yanarak, derin bir hüüzün içinde iftarları, sahurları geçirdi. Bayrama iki gün kalmıştı. Kimsenin gelmeyeceğini bile bile, kendince bayram hazırlığı yapıyordu.

Nihayet bayram gelmiş, Alime teyze sabah namazından sonra, bayram şekerini antika cam, üzeri şık çiçek desenli şekerliğe doldurmuş, gaz lambası şeklindeki şık kolonya şişesini, kendi hazırladığı ikramlıkları, tabak, çatal vs her şeyi düzenli bir şekilde masaya yerleştirmişti.

Sabahın ilk saatleriydi ve Alime teyze gözleri dolu dolu, hayalinde geçmiş güzel bayramların hasreti, içi titreyerek;

" Yarab! Bu yalnızlığı veren sensin. Kim bilir hangi günahımın kefareti? Şikâyet etmeye hakkım yok. Senden gelen başım gözüm üstüne...

Ama rabbim bu bayram günü, bu yalnızlık bana çok acı geliyor. Komşularımın gidecek köyü, yazlığı, çocuklarımın bitmeyen koşuşturması var.

Kimseye bir şey söyleyemiyorum. Herkes beni mutlu sanıyor. Ne kadar yalnız olduğumu, bu yalnızlığın beni ne kadar üzdüğünü, içimin nasıl yandığını sen biliyorsun.

Yarab, beni bu bayram gününde yalnız bırakma, sensiz bırakma... Diye dua ederken gözlerinden sicism gibi yaşlar boşalıyordu.

Titreyerek ağlıyor, duaları gözyaşlarına karışıyor,

hıçkırıklarla sarsılıyordu.

Dua ve ağlamak Alime tezeyi, biraz ferahlatmıştı. "Çok şükür rabbim derdimi bilen sensin, çarem sensin ." diyerek şükür etti. Şimdi daha iyiydi.

Torunlarının salonunda koşuşturduğunu hayal ederek radyoyu açtı: "Allah yanımda daha ne olsun." diye kendisini teselli etti... Saat ona doğru kapının zili çaldı.

Heyecanla kapıya doğru yürürken dizlerinin titrediğini hissetti... Kendisini hatırlayan birisi vardı demek ki...

Yüreği ağzında kapıyı açtı! Gözlerine inanamadı!

Komşuları çoluk, çocuk hepsi kapının önündeydiler! Ellerinde tencere, küçük tepsi, saklama kapları...

Alime teyzeyle bayramlaşmaya gelmişlerdi. Öğle yemeğini Alime teyzeyle birlikte yemek için hazırlık yapmışlardı.

Alime teyze sevinçten uçuyordu... Hayatının en güzel Ramazan bayramını yaşıyordu.

Karşı komşusu yazlıktayken eşiyile, Alime teyzenin yalnızlığını fark edip, diğer komşularına da haber verip bu güzel sürprizi hazırlamıştı.

Bununla da yetinmeyip, Âlime teyzenin çocuklarına ulaşmış, onların mazeretlerine karşılık;

" Daha kaç bayram annenizle geçireceksiniz.

Seksen yaşındaki bir kadını yalnız komşuları değil, çocukları da bayram ziyaretine gelip mutlu etsin diye düşündüm. " Diyerek razı etmişti.

Alime teyze çocuklarının geleceğinden habersiz, komşularıyla bayramlaşıp şeker, kolonya ikram ederken kapı tekrar çaldı.

Çocukları, torunları içeriye girince Alime teyze sevinç gözyaşları döküyordu.

Kimsesizlerin kimsesi Alime tezeyi yalnız bırakmamış, ona en güzel Ramazan Bayramını yaşamayı nasip etmişti.

O bayramdan sonraki yıllarda komşuları birer, ikişer hafta arayla tatile giderek Alime tezeyi yalnız bırakmadılar. Vefatına kadar hep Alime teyzenin yanındaydılar. Allah kimseyi yalnız bırakmasın.

Cümlemize hayırlı dostlar, arkadaşlar, komşular nasip etsin.